

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A fiatalkorúak szabálysértési felelőssége

Szerző:

dr. Bozó Lilla

Gyula, 2023. október 25.

I. Bevezetés: A szabálysértés fogalma, a szabálysértésért való felelősség. Kit tekintünk fiatalkorúnak a szabálysértési jogban?

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 1. § (1) bekezdése határozza meg, hogy szabálysértés az az „e törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra”.

Az (1) bekezdésből megállapítható, hogy ahhoz, hogy egy adott magatartást szabálysértésként lehessen minősíteni, három feltételnek kell együttesen fennállnia, bármelyik hiánya esetén nem valósul meg szabálysértés. A szabálysértés fogalmi elemei tehát a következők:

1. törvény általi szabálysértéssé minősítés (büntetni rendeltség),
2. cselekmény (tevékenység vagy mulasztás),
3. társadalomra veszélyesség.¹

A társadalomra veszélyesség az a fogalmi összetevő, amelynél a jogalkotó a bűncselekményekhez viszonyít, a bűncselekményhez képest a szabálysértés enyhébb súlyú, kisebb társadalomra veszélyességű cselekmény.

A Szabs. tv. 2. § (2) bekezdése szerint „e törvény alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.”

A tényállásszerű magatartás kifejtése (szabálysértés elkövetése) azonban önmagában még nem eredményezi a szabálysértési felelősség megállapíthatóságát. Az elkövető szabálysértésért való felelősségének feltétele ugyanis a felróhatóság, illetve az is, hogy ne álljon fenn büntethetőségi akadály.

¹ CSERÉP Attila - FÁBIÁN Adrián - RÓZSÁS Eszter: Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez 1. pont.

A felróhatóság azt jelenti, hogy az elkövető a szabálysértés elkövetése miatt akkor vonható felelősségre, ha a cselekményt szándékosan vagy gondatlanul követte el, - kivéve, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály csak a szándékos elkövetést bünteti² - ennek bizonyítása pedig a hatóságokat terheli. A szándékosságra és a gondatlanságra a Szabs. tv. 29. § (1) bekezdés a) pontja folytán a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 7. § és 8.§-ai irányadóak.

A Szabs. tv. 2. § (2) bekezdése szerint szabálysértés miatt a felbujtó és a bűnsegéd is felelősségre vonható, melyek értelmezésére a Szabs. tv. 29. § (1) bekezdés d) pontja folytán szintén a Btk. irányadó, annak 14. § (1) és (2) bekezdései.

A kísérlet - ellentétben a büntetőjoggal - csak kivételesen büntetendő, amiatt csak akkor vonható felelősségre az elkövető, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály így rendelkezik.³

A Szabs. tv. 2. § (4) bekezdése alapján a szabálysértést nem lehet megállapítani abban az esetben, „ha a tevékenység vagy a mulasztás bűncselekményt valósít meg, úgyszintén, ha a tevékenységre vagy mulasztásra törvény vagy kormányrendelet - az eljárási bírság kivételével - közigazgatási eljárásban kiszabható bírság alkalmazását rendeli el.”

Azokat a körülményeket, amelyek nem teszik lehetővé a szabálysértési felelősségre vonást, büntethetőségi akadályoknak nevezzük. A szabálysértésért való felelősség további feltétele tehát, hogy az elkövetővel szemben ne álljon fenn büntethetőségi akadály, mely lehet büntethetőséget kizáró és büntethetőséget megszüntető ok.

A szabálysértési felelősséget kizáró okok alapvető jellemzője, hogy ezek megléte esetén nem valósul meg a szabálysértés, mert annak valamelyik fogalmi ismérve már a cselekmény megvalósításának pillanatában hiányzik. A büntethetőséget kizáró okok tekintetében a Szabs. tv. 29. § (1) bekezdés h) pontja alapján szintén a Btk. rendelkezéseit kell alkalmazni, annak 15. §-át.

² Szabs. tv. 2. § (1) bekezdés.

³ Szabs. tv. 2. § (3) bekezdés.

A Btk. 15. §- a szerint az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizárja vagy korlátozza: a gyermekkor, a kóros elmeállapot, a kényszer és a fenyegetés, a tévedés (mint szubjektív okok, fennállásukat elkövetőnként, egyedileg kell vizsgálni), illetve a jogos védelem, a végszükség, a jogszabály engedélye és a törvényben meghatározott egyéb ok (például a magánindítvány hiánya) (objektív akadályok, automatikusan kihat minden elkövetőre).

Sajátos büntethetőséget kizáró okot fogalmaz meg a Szabs. tv. 2. § (8) bekezdése, ami bizonyos szabálysértések elkövetésére vonatkozó jogszabályi engedélyt nevesít. Ez az engedély a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben szabályozott megbízhatósági vizsgálatra vonatkozik, melynek során elkövethető szabálysértések körét említett jogszabály 7/B. § (2) bekezdés a) pontja sorolja fel.

A szabálysértési felelősséget megszüntető okok jellemzője a kizáró okkal ellentétben, hogy ezeknél megvalósul a szabálysértés, de utóbb keletkezik olyan körülmény, amely az elkövető felelősségre vonását lehetetlenné teszi. Szabálysértési felelősségre vonást megszüntető okok: elkövető halála, elévülés, eredményes közvetítői eljárás.

Kit tekintünk fiatalkorúnak a szabálysértési jogban?

A jelenleg hatályos Szabs. tv. 27. § (1) bekezdése határozza meg azt, hogy a szabálysértési eljárásban ki minősül fiatalkorúnak. Ezen jogszabályhely alapján „fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadik életévét még nem.”⁴ Az a fiatalkorú, akivel szemben a szabálysértési eljárás folyik, eljárás alá vont személy.⁵

Annak megítélésére, amennyiben az elkövető a tizennegyedik vagy a tizennyolcadik születésnapján követi el a szabálysértést, a BH1987.267. számú eseti döntés ad iránymutatást, mely szerint a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések alkalmazásának van helye, ha a terhelt a 18. életévének betöltése napján követi el a bűncselekményt.

⁴ Szabs. tv. 27. § (1) bekezdés.

⁵ Szabs. tv. 52. § (1) bekezdés.

Ennek analógiájára tehát, aki a tizennegyedik születésnapján követi el a szabálysértést, akkor még nem számít fiatalkorúnak, azaz gyermekkorúnak minősül, az elkövetett szabálysértésért még nem felel, ha pedig a tizennyolcadik születésnapján követi el a szabálysértést, akkor még fiatalkorúként követi el, s a szabálysértésért még fiatalkorúként felel.

Ha a szabálysértés elkövetésekor az eljárás alá vont személy a tizennegyedik életévét még nem töltötte be vagy a szabálysértést pont a tizennegyedik születésnapján követi el, akkor a Szabs. tv. 2. § (7) bekezdése, illetve a Szabs. tv. 29. § (1) bekezdés h) pontja alapján alkalmazandó Btk. 16. §-a alapján - gyermekkor, mint büntethetőséget kizáró ok - nem vonható felelősségre, ekkor a szabálysértési eljárást a Szabs. tv. 83. § (1) bekezdés e) pont alapján vele szemben meg kell szüntetni.

Másik fontos szabály, hogy az elkövető életkorát a szabálysértés elkövetésének időpontjában kell vizsgálni és nem a szabálysértés elbírálásakor. Mindebből következik, hogy a szabálysértés elkövetési idejét pontosan kell megállapítani, s már az eljárás első pillanatától vizsgálni kell, mivel csak ennek egyértelmű meghatározása alapján lehet eldönteni, hogy az eljárás alá vont személlyel szemben a fiatalkorúakra vagy a felnőttekre vonatkozó szabályokat kell-e alkalmazni.

Az a tizenhat éves elkövető, aki a gyámhatóság engedélyével házasságot kötött és a házasságkötés folytán a polgári jog szabályai szerint nagykorúvá vált, a Szabs. tv. alkalmazása tekintetében továbbra is fiatalkorúnak minősül.⁶

Említést érdemel továbbá azon eset, mikor az eljárás alá vont személy több szabálysértést követ el, melyek közül egyeseket fiatalkorúként, míg másokat felnőttkorúként követ el és ezeket egy eljárásban bírálják el, akkor a szabálysértést - hasonlóan a büntetőjogi szabályozáshoz - a felnőttkorúakra vonatkozó szabályok szerint kell elbírálni.⁷ Ilyenkor a büntetés kiszabásakor lehet enyhítő körülményként figyelembe venni azt, hogy az elkövető egyes szabálysértéseket fiatalkorúként valósított meg.

⁶⁶ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) 5. § b) pont ba) alpont is kimondja, hogy e törvény alkalmazásában fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a 14. életévét betöltötte, de a 18. életévét még nem.

⁷ BH2016.268., BH2000.289.

II. A szabálysértési jog fiatalkorúakra vonatkozó speciális anyagi jogi rendelkezései, a fiatalkorúakkal szemben alkalmazható szabálysértési szankciók

A Szabs. tv. szankciórendszere zárt, dualisztikus jellegű, ugyanis a szankciók büntetésekre és intézkedésekre tagolódnak. A Szabs. tv-en túl azonban az egyes szabálysértésekhez más jogszabályok is fűznek különböző hátrányos következményeket, ilyen közigazgatási szankció például a közlekedési büntetőpont.⁸

Fiatalkorúval szemben a Szabs. tv. III. fejezetében foglalt valamennyi büntetés és intézkedés alkalmazható, viszont a Szabs. tv. IV. Fejezete a „Különleges rendelkezések” címszó, 18. alcím alatt a „Fiatalkorúakra és a katonákra vonatkozó rendelkezések” - körében szabályozza azon speciális szabályokat, eltéréseket, melyek figyelembevételével a fiatalkorúak esetén a jogkövetkezmények alkalmazhatóak.

A szabálysértési hatóság és a bíróság a szabálysértés elkövetése miatt alkalmazható joghátrány meghatározásakor a jogszabályi keretek között mérlegelési jogkörben jár el, mely során fiatalkorú eljárás alá vont személy esetén különös tekintettel kell lennie az egyéniesítés követelményére és a fokozatosság elvére. A szankció megválasztása során vizsgálnia kell egyrészt a cselekményt, másrészt az eljárás alá vont személy személyi körülményeit, utóbbit álláspontom szerint nagyobb hangsúllyal, tekintettel arra, hogy a jogalkotó is azt a célt tűzte ki, hogy a fiatalkorú személlyel szemben olyan szankció kerüljön alkalmazásra, mely azt szolgálja, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön és a társadalom hasznos tagjává váljon.⁹ Ennek során a Szabs. tv. 21. § (2) és (5) bekezdéseiben foglalt büntetéskiszabás során figyelembe vehető körülmények mellett a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56/2007. BK vélemény is irányadó.

1. A büntetések

A Szabs. tv. 7. § (1) bekezdése sorolja fel, hogy milyen büntetések alkalmazhatók szabálysértés miatt az eljárás alá vont személlyel szemben. Ezek a következők:

⁸ BELICZÁNÉ DR. GÁL Anikó: A fiatalkorúak szabálysértési felelőssége, különös tekintettel a velük szemben kiszabható szankciókra és az eljárásra, Jogi Fórum, 2018. április 20., [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/gal_aniko_fiatalkoruk_szabalysertesi_felelossege\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/gal_aniko_fiatalkoruk_szabalysertesi_felelossege[jogi_forum].pdf), 23.

⁹ Szabs. tv. 134.§ (1) bekezdés.

- szabálysértési elzárás,
- pénzbírság,
- közérdekű munka.

1.1. A szabálysértési elzárás

A szabálysértési elzárás a legsúlyosabb szankció, ami büntetésként kiszabható akár felnőtt, akár fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szemben. Fiatalkorú esetén tartamában eltér a felnőttkorúakétól, ugyanis fiatalkorú esetén a szabálysértési elzárás leghosszabb tartama 30 nap lehet, halmazati büntetés esetén pedig 45 nap.¹⁰

Fiatalkorúval szemben a Szabs. tv. 23. §-ában meghatározott ismételt elkövetésre („ha az eljárás alá vont személyt ugyanabban az eljárásban több szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt vonják felelősségre”) vonatkozó szabályok a Szabs. tv. 27. § (4) bekezdése alapján nem alkalmazhatóak.

Szabálysértési elzárás csakis a Szabs. tv. XXIII. Fejezetében felsorolt szabálysértések elkövetése esetén szabható ki, melyek közül a korosztályt gyakorlati tapasztalatom alapján leginkább a tulajdon elleni szabálysértések, az engedély nélküli vezetés, illetve a garázdaság elkövetése jellemzi, melyekre dolgozatom IV. Fejezetében ki kívánok térni.

Az általános szabályok szerint az elkövetett szabálysértéssel összefüggésben elrendelt szabálysértési őrizet teljes idejét, illetve a négy órát meghaladó előállítás tartamát az elzárás tartamába be kell számítani, ami azt jelenti, hogy egy óra őrizet, illetve előállítás egy óra elzárásnak felel meg.¹¹

A Szabs. tv. 10. §-a rendelkezik azokról az esetekről, melyek fennállása esetén nem szabható ki szabálysértési elzárás, illetve szabálysértési őrizetnek sincs helye. Ezek az esetek, „ha az eljárás alá vont személy:

¹⁰ Szabs. tv. 27. § (2) bekezdés a) pont.

¹¹ KOC SIS Vivien: A szabálysértési szankciók elméleti és gyakorlati kérdései, különös tekintettel a pénzbírságra, Miskolc, 2016, <http://midra.uni-miskolc.hu/document/23171/17731.pdf>, 24.

a) a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve napi rendszeres, életfenntartó vagy fekvőbeteg-ellátásban részesül,

- a) a várandósság tizenkettedik hetét elérő nő,
- b) tizennegyedik életévét be nem töltött gyermekét egyedül nevelő szülő, gyám,
- c) fogyatékos, vagy folyamatos ápolást, felügyeletet, gondozást igénylő hozzátartozójáról egyedül gondoskodik”.¹²

Fiatalkorú elkövetők esetén életkorra tekintettel a b) pont szerinti kizáró ok nagyon elenyésző, míg a c) pont szerinti kizáró ok mondhatni kizárt, illetve a d) pont is életszerűtlen.

Az a) pont kapcsán említést érdemel, hogy a fogyatékos megállapítása nem jog-, hanem szakkérdés. A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. § a) pontja határozza meg a fogyatékos személy fogalmát, azonban a gyakorlatban előforduló a) pont szerinti kizáró ok megállapítása gyakran kétségeket vet fel. Maradéktalanul egyetértek az OBH 2018.OBH.XX.O.1/31. számú összefoglalójában ekörben rögzítettekkel, miszerint olyan jogalkotás kezdeményezése javasolt, amelynek eredményeként a fogyatékos állapotot eredményező betegségek, egészségügyi állapotok - lehetőség szerint - évente módosuló listázásával a jogalkotónak az eljárás gyors lefolytatása iránti törekvése maradéktalan betartása, a bíróságok által előlegezett - esetleges szakvélemény elkészítésével felmerülő - költségek növelése elkerülhető lenne (például az egészségügyért felelős miniszter rendeleti szintű szabályozása).¹³

Ahhoz, hogy törvényes és végrehajtható szankció kerüljön az eljárás alá vont személlyel szemben kiszabásra, a szabálysértési elzárás büntetés kiszabása előtt mindig meg kell vizsgálni, hogy nem áll-e fenn vele szemben szabálysértési elzárást kizáró ok. Ehhez a bíróság az eljárás alá vont személyt meghallgatja ezen körülményekre vonatkozóan és amennyiben szabálysértési elzárást kizáró okról nyilatkozik, felhívja az eljárás alá vont személyt annak igazolására vagy ha az eljárás alá vont személy a tárgyaláson nem jelenik meg, akkor egy környezettanulmány beszerzésével kellene meggyőződnie

¹² Szabs. tv. 10. §.

¹³ OBH 2018.OBH.XX.O.1/31. számú összefoglaló: A „Szabálysértési ügyszakban eljáró bírósági titkárok képzésére” a bíróságoktól érkezett kérdésekről, témajavaslatokról (2019. január 31. - február 1.)

arról, hogy állhat-e fenn kizáró ok, ha ebből pedig arra utaló adat merül fel, akkor további okirati bizonyíték beszerzésének lehet helye.¹⁴

2016. január 1. napjától kezdődően a bíróságnak lehetősége van a fiatalkorúak tekintetében a szabálysértési elzárás büntetés végrehajtásának felfüggesztésére, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető. Ezen új jogintézmény a cselekmény tárgyi súlyához, a fiatalkorú elkövető személyes körülményeihez igazodó büntetéskiszabás erősítését szolgálja.¹⁵

A Szabs. tv. 27/A. § (2) bekezdése szerint „a próbaidő tartama egy hónaptól hat hónapig terjedhet, amit hónapokban kell meghatározni.”

A Szabs. tv. 27/A (3) bekezdése határozza meg azon eseteket, amikor a szabálysértési elzárás végrehajtása nem függeszthető fel. Eszerint nem alkalmazható azzal a fiatalkorúval szemben, „a) akit a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző három hónapon belül szabálysértési elzárással sújtandó szabálysértés elkövetése miatt jogerősen elmarasztaltak, b) aki a szabálysértési elzárással sújtandó szabálysértést a szabálysértési elzárás felfüggesztésének próbaideje alatt követte el”.

A Szabs. tv. meghatározza továbbá azokat az eseteket is, amikor a végrehajtásában felfüggesztett szabálysértési elzárást fogatosítani kell. Az egyik eset az, amikor a próbaidő alatt megállapításra kerül, hogy kizáró ok ellenére függesztették fel a szabálysértési elzárás végrehajtását, míg a másik eset az, amikor a próbaidő alatt elkövetett szabálysértési elzárással sújtható szabálysértés elkövetése miatt szabálysértési elzárás büntetést szabnak ki a fiatalkorú elkövetővel szemben.¹⁶

A Szabs. tv. 27/A. § (8) bekezdése értesítési kötelezettséget ír elő mind a szabálysértési elzárás büntetés végrehajtásának felfüggesztése, mind a szabálysértési elzárás büntetés fogatosításának elrendelése esetére. Ezekről fiatalkorú védelembe vétel esetén az ügyében eljáró gyámhatóságot és

¹⁴ BELICZÁNÉ DR. GÁL Anikó i. m. 25-26.

¹⁵ CSERÉP Attila - FÁBIÁN Adrián - RÓZSÁS Eszter i. m. 18. pont.

¹⁶ Szabs. tv. 27/A (5) bekezdés.

ha a fiatalok megelőző pártfogás alatt áll, akkor a gyámhatóság útján a megelőző pártfogót kell értesíteni.

Jogerősen kiszabott szankció	2017	2018	2019	2020	2021	2022.	2023. I- VII.
Próbaidőre felfüggesztett elzárás	35	18	15	3	4	9	10

(szerkesztve: BSR - Bűnügyi Statisztikai Rendszer - Belügyminisztérium honlapján közzétett adatok alapján, https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Kiszabott%20szankci%c3%b3k_ver20221110044357.xlsx&Token=amErSU5HY2I2UVlWekZFa3JJMWlUvUHMVExM3NTTzd2WC9RdzVibFBxVktlN0tFQk5pTGZZLzLZcjZXSDFMova1QVF3SFV4NUdRdGhtelVsbXU2c1UrYWRJTHY4YTvwR0Vvc1J2SnlwK2pNZzNzWNVUDJOR0pQK1JBeGRHVHc=) és https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Kiszabott%20szankci%c3%b3k_ver20230901100021.xlsx&Token=R1h4Q3hhR1hVYXZ5TWlMZGxzVE1IM1pqT1haVIB5UHlvRGJ1OU9rWkZsNWRRUEw0QnFoZkZRCU5KS0hsYng5enJZWjQ2Q3d6c2NDa2xNUGlPQnRmbTVwRk1ESWoxdGg1d2tHL0luQS9GcHkxUGJ4Uly2MC9KU3VyUzhFdmR0QXU=)

A fiatalokkal szemben alkalmazható szabálysértési elzárás büntetés a mai napig a Szabs. tv. egyik legvitatottabb rendelkezése, komoly vitákat váltott ki, mint ahogy például az alapvető jogok biztosa is alaptörvény-ellenesnek értékelte, hogy helye van fiatalokkal szemben szabálysértési elzárás büntetésnek, szabálysértési őrizetnek, illetőleg a kiszabott pénzbírság szabálysértési elzárásra történő átváltoztatásának. Kezdeményezte ezért, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Szabs. tv. 27. § (2) bekezdés és a 134. § (2) bekezdés „szabálysértési elzárás” szövegrész alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azokat, mely indítványát az Alkotmánybíróság a 3142/2013. (VII. 16.) AB határozatban elutasította. „A kritikák között szerepel, hogy nincs összhangban a nemzetközi és uniós jog szabályaival, a hazánk által is elfogadott nemzetközi egyezményekkel, aránytalan, alkalmazásával nem feltétlenül érvényesül az „ultima ratio” elve.”¹⁷

Dr. Nagy Ildikó összehasonlítva a büntetőjogi elzárás büntetés és a szabálysértési elzárás végrehajtási szabályait, arra a megállapításra jutott, hogy „összességében megállapítható, hogy egy kisebb súlyú cselekmény, a szabálysértés miatt kiszabott szankció végrehajtása jelentősebb eltérést nem mutat a

¹⁷ DR. KOZÁK Beatrix: Fiatalok szabálysértési felelőssége, a velük szemben alkalmazható szankciók, Dabas, 2017. március 18., Jogi Fórum, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kozak_beatrix_fiatalok_szabalysertesi_felelossege\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kozak_beatrix_fiatalok_szabalysertesi_felelossege[jogi_forum].pdf), 7.

szabadságvesztésre ítélték szabadságelvonó szankciójának végrehajtásától, holott lényegesen nagyobb a különbség azon cselekmények között, amelyek miatt a büntetés kiszabásra került.”¹⁸

„Kriminológiai kutatások bizonyítják, hogy a szabadságelvonás a fiatalkorúak tekintetében - életkori sajátosságaik okán - még több káros következménnyel jár, mint a felnőtt korúak esetén. Ez fokozottan érvényesül a szabálysértési elzárás végrehajtása kapcsán, mert a Sztv. csak annyit határoz meg, hogy a fiatalkorúakat el kell különíteni a felnőttkorúaktól.”¹⁹

Mindezt összevetve dr. Vaskuti András kúriai bíró azon gondolatával, miszerint „A rövid tartamú elzáráshoz nem rendelhető semmilyen szakmai, pedagógiai program. Ennek több negatív következménye is van: 1. bűnözői kapcsolatok kialakításához vezethet; 2. fiatalkorú beleéli magát a bűnelkövetői szerepbe; 3. az elzártság egyes fiataloknál lelki válságot okoz.”²⁰ joggal merül fel a kérdés, hogy fiatalkorúak esetén ezen büntetési nemmel valóban el lehet-e érni a Szabs. tv. 134. (1) §-ában meghatározott büntetési célt. Személy szerint én is ezen állásponttal értek egyet, a közel négy év alatt, amit szabálysértési ügyszakban bírósági titkárként töltöttem, egyetlen egy alkalommal szabtam ki fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szemben - szabálysértési előéletére tekintettel - szabálysértési elzárást, azt is végrehajtásában felfüggesztve. Véleményem szerint a jogalkalmazónak mindenképpen törekedni kell arra, hogy e büntetést valóban csak végső esetben és a legszükségesebb mértékben szabja ki.

1.2. A pénzbírság

A Szabs. tv. 27. § (2) bekezdés b) pontja meghatározza, hogy fiatalkorú esetén a pénzbírság legmagasabb összege hatvanötezer forint lehet, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén pedig százharmincezer forint. A pénzbírság minimumára nincs eltérő szabály, az a Szabs. tv. 11. § (1) bekezdése alapján fiatalkorú esetén is hatezeröt száz forint.

¹⁸ DR. NAGY Ildikó: A végrehajtás szabályainak összehasonlítása az elzárás és a szabálysértési elzárás büntetések kiszabása esetén, Debrecen, 2016. december, Jogi Fórum, https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/nagy_ildiko__a_vegrehajtás_szabályainak_összehasonlítása_elzárás_szabálysértési_elzárás_eseten%5bjogi_forum%5d.pdf, 20.

¹⁹ 3142/2013. (VII. 16.) AB határozat jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány elutasításáról, Dr. Lévay Miklós alkotmánybíró különvéleménye (54)

²⁰ Gyermekközpontú Igazságszolgáltatás: Gyermekjogi projekt, AJB Projektfüzetek 2013/1., <https://docplayer.hu/495119-Gyermekkozponti-igazsagszolgalattas.html>, 23.

Kellő körültekintéssel kell eljárni azon közlekedési szabálysértések esetén, mikor a pénzbírság kötelező mértéke az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénnyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 63/2012. (IV.2.) Korm. rendeletben van meghatározva, ugyanis a pénzbírság generális maximuma olyan átléphetetlen határérték, amelyet a kormányrendeletben rögzített fix bírság mértéke sem haladhat meg.

A Szabs. tv. 27. § (2a) bekezdése ad iránymutatást arra az esetre, amennyiben a fiatalkorú ezen kormányrendeletben meghatározott kötelező mértékű pénzbírsággal sújtandó szabálysértést követ el. Amennyiben a fix bírság összege nem haladja meg a pénzbírság generális maximumát, akkor a kormányrendeletben meghatározott összeget kell alkalmazni, amennyiben viszont meghaladja, akkor a Szabs. tv. 27. § (2) b) pontjában meghatározott összeghatáron belüli pénzbírságot kell kiszabni.

Így például, ha az eljárás alá vont személy megszegi a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ) 15. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakat (megállás a „Megállni tilos” jelzőtábla hatálya alatt), akkor a 63/2012. (IV. 2.) Kormányrendelet 6. melléklete szerint 26.000,- forint pénzbírságot kell kiszabni akár fiatalkorú, akár nagykorú az elkövető, viszont, ha az eljárás alá vont személy például a KRESZ 17. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltakat (mozgáskorlátozott várakozóhelyen való jogosulatlan várakozás) szegi meg, akkor a 63/2012. (IV. 2.) Kormányrendelet 6. melléklete szerint 130.000,- forint pénzbírságot kell kiszabni, azonban ha az elkövető fiatalkorú, s mivel ezen szabálysértés szabálysértési elzárással nem büntethető, akkor csak 65.000,- forint pénzbírság kiszabásának van helye.

A pénzbírság esetén is él a beszámítás szabálya. „A pénzbírság összegébe a pénzbírság alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt szabálysértési őrizet teljes idejét, valamint a pénzbírság alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt, négy órát meghaladó tartamú előállítás tartamát be kell számítani akként, hogy a szabálysértési őrizet, valamint a négy órát

meghaladó tartamú előállítás minden megkezdett órája helyébe háromszáz forint pénzbírságot kell beszámítani.”²¹

Sajátossága a fiatalkorúval szemben kiszabható pénzbírságnak, hogy azt csak akkor lehet vele szemben alkalmazni, ha a fiatalkorú annak megfizetését vállalja. S mint arról a későbbiekben az eljárási szabályok körében írni fogok, fiatalkorú esetén pénzbírság kiszabására csakis bírósági eljárás esetén tárgyaláson kerülhet sor, ugyanis ezen büntetési nem alkalmazása előtt a fiatalkorú meghallgatásától nem lehet eltekinteni. Ugyanis ezáltal lesz reális lehetősége a jogalkalmazónak felderíteni a fiatalkorú tényleges kereseti, jövedelmi, vagyoni viszonyait, illetve ehhez mérten kerülhet sor az összeg meghatározására.

A Szabs. tv. 13. §-a szerint pénzbírság kiszabása esetén a fiatalkorú elkövetőnek is lehetősége van a pénzbírságot közérdekű munkával megváltani, feltéve, ha a tizenhatodik életévét betöltötte. Erről az elkövetőt a pénzbírságot kiszabó határozatban tájékoztatni kell, ahogy arról is, hogy amennyiben a kiszabott pénzbírságot az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidőn belül nem fizeti meg, azt a bíróság szabálysértési elzárásra változtatja át. A Szabs. tv. 142. § (3) bekezdése szerint „a meg nem fizetett pénzbírság helyébe hatezeröt száz forintonként hat óra közérdekű munkát kell meghatározni”. A pénzbírság meg nem fizetése esetén - illetve amennyiben azt az elkövető közérdekű munkával sem váltotta meg - a Szabs. tv. 12. § (1) bekezdése értelmében hatezeröt száz forintonként egy nap szabálysértési elzárás lép. A meg nem fizetett pénzbírságnak hatezeröt százszal nem osztható részét viszont figyelmen kívül kell hagyni. Amennyiben az elkövető a pénzbírság összegét nem teljes mértékben dolgozta le, akkor az átváltoztatás során a Szabs. tv. 142. § (6) bekezdése szerint „egy óra ledolgozott közérdekű munka ezer forintnak felel meg”, s ennek megfeleltetését követően kell a fennmaradó pénzbírságot hatezeröt száz forintonként egy nap szabálysértési elzárásra átváltoztatni.

Meg nem fizetett pénzbírság szabálysértési elzárásra történő átváltoztatása során is irányadóak a szabálysértési elzárást kizáró okok, melyekről pénzbírság esetén a Szabs. tv. 12. § (2) bekezdése rendelkezik.

²¹ Szabs. tv. 11. § (2) bekezdés.

1.3. A közérdekű munka

A Szabs. tv. 27. § (5) bekezdése szerint „fiatalkorúval szemben közérdekű munkát akkor lehet kiszabni, illetve a 142. § (1) bekezdése - pénzbírság/helyszíni bírság közérdekű munkával történő megváltása - akkor alkalmazható, ha a határozat meghozatalakor betöltötte a tizenhatodik életévét.”

Ezen életkori megkötés összhangban van a hazai munkajogi szabályozással, ugyanis a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 34. § (2) bekezdése a nemzetközi normáknak megfelelően a munkavállalási képesség általános feltételeként a tizenhatodik életévét betöltését határozza meg.

A tizenhatodik életév betöltésén kívül további feltétele a közérdekű munka kiszabásának, hogy azt az eljárás alá vont személy vállalja [Szabs. tv. 104. § (3) bek., 120. § (5) bek.], illetve arra szintén csak az eljárás alá vont személy meghallgatását követően, tehát bíróság eljárás esetén tárgyaláson kerülhet sor.

A kiszabható közérdekű munka mértékében nincs eltérő szabály, így annak legkisebb mértéke hat óra, legmagasabb mértéke száznolcvan óra lehet.²²

Szintén él a beszámítás szabálya akként, hogy a Szabs. tv. 14. § (2a) bekezdése szerint „a szabálysértési őrizet, valamint a négy órát meghaladó tartamú előállítás minden megkezdett óráját egy óra tartamú közérdekű munkaként kell beszámítani.”

Amennyiben az eljárás alá vont személlyel szemben szabálysértési elzárást kizáró ok áll fenn, vele szemben közérdekű munka sem szabható ki.

Ha az elkövető munkakötelezettségének nem tesz eleget vagy annak csak részben tesz eleget, a szabálysértési hatóság szintén indítványozza a le nem dolgozott közérdekű munka szabálysértési elzárásra történő átváltoztatását. A bíróság hat óránként számítva egy nap szabálysértési elzárásra változtatja át a le nem dolgozott közérdekű munkát, amennyiben szabálysértési elzárásra átváltoztatást kizáró okot nem észlel.

²² Szabs.tv. 14. § (2) bekezdés.

A közérdekű munka és a pénzbírság viszonyában megállapítható, hogy az elkövető számára (akár fiatalos, akár nem) előnyösebb, ha pénzbírság kiszabására kerül sor, mivel annak nem teljesítése esetén az még mindig megváltható közérdekű munkával, a közérdekű munka büntetés azonban nem teljesítése esetén csak szabálysértési elzárásra változtatható át.²³ Illetve a pénzbírság a szabálysértési elzárásra átváltoztatást követően is megfizethető, míg a közérdekű munka ledolgozására ezt követően már nincs lehetőség.

2. Az intézkedések

A Szabs. tv. 8. § (1) bekezdése sorolja fel, hogy milyen intézkedések alkalmazhatóak szabálysértés miatt az eljárás alá vont személlyel szemben. Ezek a következők:

- járművezetéstől eltiltás,
- elkobzás,
- kitiltás,
- figyelmeztetés.

Tekintettel arra, hogy a Szabs. tv. az intézkedések körében nem tartalmaz a fiatalosokra vonatkozóan speciális anyagi jogi rendelkezést, a továbbiakban az egyes intézkedéseket nagyon röviden kívánom ismertetni.

2.1. A járművezetéstől eltiltás

„Az eljárás alá vont személy eltiltható, illetve az e törvényben meghatározott esetben az eljárás alá vont személyt el kell tiltani a járművezetéstől, ha a szabálysértést engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követte el.”²⁴

A járművezetéstől való eltiltás jogkorlátozó intézkedés, megfosztja az elkövetőt az eltiltás tartama alatt a járművezetési jogától, illetve attól, hogy ezen időtartam alatt az adott járműhöz előírt

²³ ERDŐDY Gyula: A magyar szabálysértési jog alakulása és fejlődési lehetőségei jogállami környezetben, Pécs, 2017, <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/16948/erdody-gyula-tezis-hun-2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y>, 10.

²⁴ Szabs. tv. 16. § (1) bekezdés.

vezetési jogosultságot szerezhessen, így akadályozza azt is, hogy részt vegyen a közlekedésben. Tartama egy hónaptól egy évig terjedhet.

A járművezetéstől eltiltás alkalmazása elsősorban lehetőség, de vannak kötelező esetei is, melyet a Szabs. tv. 16. § (1a) bekezdése és a Szabs. tv. 23. § (3) bekezdése ír elő.

A Szabs. tv. 16. § (3) bekezdése szerint „a járművezetéstől eltiltás meghatározott járműkategóriára, illetve járműfajtára is vonatkozhat”, azaz a hatóság/bíróság e szankció alkalmazásakor differenciálhat. A járművezetéstől eltiltás kiszabására azonban csak olyan jármű esetében kerülhet sor, amelynek vezetéséhez hatósági engedély szükséges, tehát például kerékpár vezetésétől nem tiltható el az elkövető.²⁵

A közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 7. melléklete ad iránymutatást a járművezetésre jogosító okmányok kiadásának életkori és jártassági feltételeiről a 2006/126/EK irányelvnek megfelelően 2013. január 19-től. Eszerint

- a 14. életévet betöltött fiatalok az „M” és „AM” kategóriába tartozó járművek vezetésére,
- a 16. életévet betöltött fiatalok a „T”, „K”, „A1” és „B1” kategóriába tartozó járművek vezetésére, míg
- a 17. életévet betöltött fiatalok a „B” kategóriába tartozó gépjárművek vezetésére szerezhet vezetői engedélyt.

Ennek megfelelően fiatalok esetében fenti kategóriák esetén jöhet számításba a járművezetéstől eltiltás.

2.2. Az *elkobzás*

Az elkobzás rendszerint járulékos jellegű intézkedés, eseteit a Szabs. tv. 18. § (1) bekezdése tartalmazza, viszont a (3) bekezdés b) pont alapján kivételesen mellőzhető. Önállóan és akkor is alkalmazható, ha az eljárás alá vont személy nem vonható felelősségre.²⁶

²⁵ BH2006. 138.

²⁶ Szabs. tv. 18. § (2) bekezdés.

2.3. A kitiltás

A kitiltás szintén járulékos jellegű, jogkorlátozó intézkedés, amely két esetben alkalmazható.

„A sportrendezvényen való részvétellel, az odautazással vagy az onnan történő távozással összefüggő szabálysértés miatt az eljárás alá vont személy kitiltható bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvényről, valamint bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezett sportesemény helyszínéül szolgáló sportlétesítményből.”²⁷

Ilyen például, ha egy labdarúgó mérkőzésen követik el a garázdaság vagy például a rendzavarás szabálysértést.

„A kereskedelmi tevékenységgel összefüggő szabálysértés miatt, e tevékenysége folytatásának megakadályozása érdekében az eljárás alá vont személy kitiltható a kereskedelmi létesítményből vagy kereskedelmi tevékenység helyéül szolgáló egyéb helyszínről.”²⁸

Ilyen például, ha egy üzletben, boltban, étteremben követik el a tulajdon elleni szabálysértést vagy például a koldulást.

A kitiltás hat hónaptól kettő évig terjedhet. Kötelező esete nincsen.

2.4. A figyelmeztetés

A figyelmeztetés a gyakorlatban a fiatalokkal szemben legtöbbször alkalmazott, nevelő jellegű intézkedés, mely a lehető legenyhébb súlyú szankció az eljárás alá vont személlyel szemben.

²⁷ Szabs. tv. 19. § (1) bekezdés.

²⁸ Szabs. tv. 19. § (2) bekezdés.

„A figyelmeztetéssel a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság a rosszallását fejezi ki és felhívja az eljárás alá vont személyt arra, hogy a jövőben tartózkodjon szabálysértés elkövetésétől.”²⁹

Álláspontom szerint a figyelmeztetés a szabálysértési priusszal nem rendelkező, csekély tárgyi súlyú szabálysértést elkövető fiatalok esetében elegendő visszatartó erővel bír, ha pedig azt bírósági tárgyaláson alkalmazzák, akkor különösen. Előnye azonban ezen intézkedésnek, hogy meghallgatás nélküli eljárásban is meghozható a fiataikorú eljárás alá vont személlyel szemben.

E témakörben említést érdemel még végezetül a helyszíni bírság, melynek szabályozását külön fejezetben ismertetem, illetve a szóbeli figyelmeztetés.

A figyelmeztetést, mint intézkedést el kell különíteni a Szabs. tv. 100/A. § szerinti szóbeli figyelmeztetéstől, melyet „a helyszíni intézkedés során a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben alkalmazhat, ha az elkövetett cselekmény oly csekély mértékben veszélyes a társadalomra, hogy még helyszíni bírság kiszabása is szükségtelen.”

Tehát a szóbeli figyelmeztetést kizárólag helyszíni bírság kiszabása helyett lehet alkalmazni és csak akkor, ha az eljárás alá vont személy a szabálysértés elkövetését elismeri. Szintén feltétele, hogy csak abban az esetben alkalmazható, ha az elkövetett szabálysértés tárgyi súlya csekély. A szóbeli figyelmeztetés alkalmazásával azonban a szabálysértési eljárás akár percek alatt befejeződik, míg figyelmeztetés intézkedés a szabálysértési eljárás végén meghozott határozatban szabható ki.³⁰

III. A szabálysértési jog fiataikorúakra vonatkozó speciális eljárásjogi rendelkezései

1. A büntetések kiszabásának és az intézkedések alkalmazásának speciális eljárási szabályai

A szabálysértési eljárásban - hasonlóan a büntetőeljáráshoz - számos, az általánostól eltérő, speciális eljárási szabály vonatkozik a fiataikorú eljárás alá vont személyekre, mely eltérő rendelkezéseket a

²⁹ Szabs. tv. 20. § (2) bekezdés.

³⁰ CSERÉP Attila - FÁBIÁN Adrián - RÓZSÁS Eszter i. m. 84/A. pont.

Szabs. tv. XX. fejezete tartalmazza. Ezek a szabályok egyfelől fokozottabb védelmet, másfelől többletgaranciákat biztosítanak a felnőttkort még el nem érő eljárás alá vont személyek számára.

A Szabs. tv. a fiatalkorúval szembeni eljárással kapcsolatban azt fogalmazza meg elsődleges követelményként, legfontosabb szempontként, hogy „a szabálysértési eljárást az életkori sajátosságok figyelembevételével és úgy kell lefolytatni, hogy az elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét.”³¹

A Szabs. tv. 134. § (1) bekezdése szerint pedig „a fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék és a társadalom hasznos tagjává válják.”

Erre tekintettel több különös rendelkezést tartalmaz a Szabs. tv.:

A fiatalkorú eljárás alá vont személyt a szabálysértési eljárás során főszabályként meg kell hallgatni, kivéve abban az esetben, ha a szabálysértési hatóság, bíróság nem büntetést, hanem intézkedést alkalmaz a fiatalkorúval szemben. Amennyiben viszont az eljárás adatai alapján - a cselekmény tárgyi súlya és/vagy az eljárás alá vont személy szabálysértési előéletére tekintettel - szabálysértési elzárás, közérdekű munka vagy pénzbírság kiszabása látszik indokoltnak, úgy a fiatalkorú meghallgatása, illetve a tárgyalás tartása nem mellőzhető. Mindebből következik, hogy fiatalkorúval szemben meghallgatás nélküli eljárás során kizárólag csak intézkedés alkalmazható.

Amennyiben a fiatalkorú meghallgatására vagy tárgyalás tartására kerül sor, arról a törvényes képviselőt/gondozóját értesíteni kell, azzal a felhívással, hogy a fiatalkorú megjelenéséről gondoskodjon.³² A törvényes képviselő ugyanis indítványokat, nyilatkozatokat tehet, illetve jogorvoslati jog is megilleti.

A fiatalkorú eljárás alá vont személyt lehetőleg a törvényes képviselő jelenlétében kell meghallgatni, azonban e szabályozás alól vannak kivételek, amikor is

³¹ Szabs. tv. 134. § (1) bekezdés.

³² Szabs. tv. 134. § (3) bekezdés.

- a törvényes képviselő a szabálysértést a fiataikorúval együtt követte el, illetve az érdekei a fiataikorú érdekeivel egyébként ellentétesek,
- a törvényes képviselő akadályozva van jogai gyakorlásában,
- a fiataikorúnak nincs törvényes képviselője, vagy nem állapítható meg, hogy ki a törvényes képviselője.³³

Ezekben az esetekben a gyámhatóságnak kell a fiataikorú eljárás alá vont személy részére eseti gyámot kirendelnie, aki gyakorolja a törvényes képviselő jogait.

Amennyiben tárgyalásra kerül sor, az azon megjelent törvényes képviselőt, gondozót minden esetben nyilatkoztatni kell a fiataikorú életviszonyait illetően, aki a választást ezen kérdések tekintetében nem tagadhatja meg. Kérdésként merül fel azonban, hogy ha a törvényes képviselő megtagadja a nyilatkozattételt, az vajon jár-e bármelyfajta szankcióval, ugyanis a Szabs. tv. ehhez nem fűz jogkövetkezményt.

További speciális szabály, hogy a tárgyaláson a fiataikorút az eljárás alá vont személyként történő meghallgatáskor a Szabs. tv. 71. § (2)-(4) bekezdésében foglalt kötelező figyelmeztetéseket a fiataikorú korára és érettségére figyelemmel, tehát számára érthető módon kell megfogalmazni.³⁴

A bizonyítási eljárás során szembesítésére csak a törvényes képviselő jelenlétében kerülhet sor és csak akkor, ha az a fiataikorúban nem kelt félelmet.³⁵

Amint korábban említettem a fiataikorú törvényes képviselőjét, gondozóját jogorvoslati jogosultság is megilleti, melyre tekintettel a végzést, határozatot számára kézbesíteni kell (függetlenül attól, hogy jelen volt-e a meghallgatáson).

A szabálysértési ügyben eljáró szerveknek nemcsak a szankcionálás, hanem a fiataikorú érdekét szolgáló gyámhatósági intézkedés kezdeményezése is feladata.

³³ Szabs. tv. 134. § (4) bekezdés.

³⁴ Szabs. tv. 71. § (5) bekezdés.

³⁵ Szabs. tv. 134. § (8) bekezdés.

A Szabs. tv. 134. § (6) bekezdése a szabálysértési hatóság mérlegelésére bízta, hogy jelzést küldjön a gyámhatóságnak, ha az eljárás adatai alapján indokoltnak látja a fiatalok védelembe vételét. Ugyanezen jogszabályhely (6a) bekezdése értelmében szabálysértési elzárással is sújtható szabálysértés esetén azonban a védelembe vétel kezdeményezése kötelező.

A védelembe vétel olyan hatósági intézkedés, amelynek célja a veszélyeztetett fiatalok családból történő kiemelésének megelőzése, a veszélyeztetettség megszüntetése. Védelembe vételre - a Gyvt. 68. § alapján - akkor kerülhet sor, „ha a szülő / törvényes képviselő a fiatalok veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételevel megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de feltételezhető, hogy segítséggel a fiatalok fejlődése a családi környezetben biztosítható.”

2. A bíróság elé állítás szabályai fiatalok esetében

Békés vármegyében a Békéscsabai Járásbíróság jár el bíróság elé állításos ügyekben, azonban meg nem fizetett pénzbírság, illetve le nem dolgozott közérdekű munka szabálysértési elzárásra történő átváltoztatása iránti ügyekben gyakran találkozom bíróság elé állítás vagy más néven gyorsított eljárás során meghozott határozatokkal.

A Szabs. tv. „az elzárással is büntethető szabálysértések gyorsabb elbírálása érdekében lehetővé teszi az általános eljárási forma helyett egy „különös” eljárási forma, a bíróság elé állítás lefolytatását. Egy fontos dolgot azonban látni kell. A bíróság elé állítás, ezzel összefüggésben pedig az őrizetbe vétel nem kötelezettség, csak lehetőség, ugyanis például amennyiben a rendőrség, vagy az egyéb helyszíni bíróság kiszabására jogosult személy az elzárással is büntethető szabálysértések esetében helyszíni bíróság kiszabását tartja indokoltnak, úgy nem kerül sor őrizetbe vételre.”³⁶

A Szabs. tv. 124. §-ából következően bíróság elé állításra kizárólag szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén kerülhet sor és csak akkor, ha az eljárás alá vont személyt tetten érték, melyre tekintettel a rendőrség őrizetbe veszi az eljárás alá vont személyt. A bíróság soron

³⁶ A gyorsított szabálysértési eljárások gyakorlati problémái, különös tekintettel a fiatalokkal szembeni eljárásokra a Debreceni Járásbíróságon, Debreceni Törvényszék honlapja, Szabálysértési anyagok 2017, https://debrecenitorvenyszek.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/a_gyorsított_szabálysértési_eljarások_gyakorlati_problemai_kulonös_tekintettel_a_fiatalkorúakkal_szembeni_eljarásokra_torvenyszeki_honlap.pdf, 3.

kívüli eljárásának jogalapja, a szabálysértési őrizetbevétel. Amennyiben ugyanis megállapításra kerül, hogy a szabálysértési őrizet feltételei nem állnak fenn, a bíróság nem tart tárgyalást.³⁷

A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértéseket a Szabs. tv. XXIII. Fejezete tartalmazza, ezen fejezetben felsorolt szabálysértések tekintetében a szabálysértési eljárás lefolytatása a bíróság hatáskörébe tartozik.

Lényegesnek tartom kiemelni, hogy a bíróság elé állítás szabályai a rendes eljárás tárgyalásának szabályaitól több dologban is különböznek.

Egyik az, hogy azon a rendőrség képviselőjének a jelenléte kötelező. A Szabs. tv. a rendes eljárás tárgyalására vonatkozó szabályai között nem tesz említést a rendőrség képviselőjéről, kizárólag a kifogás tárgyaláson történő elintézésének szabályainál ír elő értesítési kötelezettséget a tárgyalásról. A Gyulai Járásbíróságon kifogásos ügyekben a szabálysértési hatóság az iratok beterjesztésekor átiratában be szokta jelenteni, hogy amennyiben tárgyalásra kerül sor, azon részt kívánnak venni. Ezzel ellentétben ritkán fordul elő, hogy rendes eljárás során tartott tárgyaláson az előkészítő eljárást lefolytató rendőrség képviselője megjelenne, habár a tárgyalásról a bíróság szintén értesítést küld számára.

A másik eltérés az érdemi határozat írásba foglalásának szabályaival függ össze. Míg a rendes eljárás során meghallgatás nélküli eljárásban hozott érdemi határozatok írásba foglalására nincs kifejezett rendelkezés a Szabs. tv.-ben, az általános ügyintézési határidőt követve arra 30 napon belül kell sort keríteni, ezzel szemben a Szabs. tv. 120. § (9) bekezdése alapján „a bíróság a tárgyaláson hozott végzését - a jogorvoslati jogról történő lemondás esetét kivéve - a kihirdetését követő 3 munkanapon belül írásba foglalja”, a bíróság elé állítás folytán hozott határozatot pedig a Szabs. tv. 125. § (6) bekezdése szerint a bíróságnak nyomban írásba kell foglalnia és kézbesítenie kell a jelen lévő személyeknek.

Itt kívánnám továbbá kiemelni, hogy a szabálysértési ügyekben ez az egyetlen ügycsoport, ahol kötelező a védelem. Magában a szabálysértési eljárásban a védelemhez való jog sajátosan érvényesül.

³⁷ Szabs. tv. 125. § (2) bekezdés.

Az eljárás alá vont személy a Szabs. tv. 53. §-a szerint képviselőt hatalmazhat meg (a Szabs. tv. a Btk.-val ellentétben nem védőről, hanem képviselőről beszél). A meghatalmazott képviselő nem feltétlenül ügyvéd, hanem olyan nagykorú személy lehet, akinek az érdeke nem ellentétes az eljárás alá vont személy érdekével. Képviselőt meghatalmazhat maga az eljárás alá vont személy vagy fiataikorú esetén a törvényes képviselője, illetve 2019 óta az eljárás alá vont személy nagykorú hozzátartozója is, így megteremtve a lehetőséget arra, hogy a fogvatartásban lévő személy, például szabálysértési őrizetben lévő személy nagykorú hozzátartozója is meghatalmazhat jogi képviselőt. Visszatérve a kötelező védelem esetére, mivel bíróság elé állításos ügyekben kötelező a jogi képviselet, amennyiben nincs az eljárás alá vont személynek meghatalmazott ügyvédje, a rendőrség ügyvédet (ügyvédjelölt kirendelése tárgyalás megtartását kizáró ok) köteles kirendelni a részére. Ez ellen nincs helye jogorvoslatnak, de az eljárás alá vont személy - egy alkalommal - más ügyvéd kirendelését kérheti (kérelem indokoltságát vizsgálni szükséges) vagy akár ügyvédet hatalmazhat meg, s, akkor a kirendelés hatályát veszti.³⁸

Jelentős eltérés továbbá, hogy gyorsított eljárásban a bíróság az ügyet kizárólag tárgyaláson bírálhatja el. (Kizárt a tárgyalás megtartása, amennyiben a szabálysértési őrizetbe vételtől több mint 72 óra eltelt.)

„Bár a gyakorlat eltérő a szabálysértési bíróság elé állítás során tartott tárgyalás elnapolásának lehetőségéről, de országosan a többségi vélemény a jogalkalmazók között az, hogy a tárgyalás elnapolásának nincs helye bíróság elé állítás során.”³⁹ Én is ezzel az állásponttal értek egyet, habár ugyanis a Szabs. tv. ezt kifejezetten nem tiltja, de nem is rendelkezik róla, a Szabs. tv. 125. § (7) bekezdéséből számomra mégis az vezethető le, hogy ha nincs helye az ügy áttételének és a tárgyalás alapján ügydöntő végzés meghozatalára sincs lehetőség, akkor a bíróság a bíróság elé állítás keretében folytatott szabálysértési eljárást befejezi és az eljárást a rendes eljárás szabályai szerint folytatja le.⁴⁰

³⁸ Szabs. tv. 124. § (3) és (3a) bekezdései.

³⁹ DR. PÉTER-SZABÓ Tamás: A szabálysértési bíróság elé állítás szabályai és gyakorlati kérdései fiatalok ügyében, Nyíregyháza 2016. július 11., Jogi Fórum, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/peter-szabo_tamas_szabalysertesi_birosag_ele_allitas_fiatalkoruk\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/peter-szabo_tamas_szabalysertesi_birosag_ele_allitas_fiatalkoruk[jogi_forum].pdf), 26.

⁴⁰ Szabs. tv. 125. § (7) bekezdés.

Gyorsított eljárásban is irányadó a rendes eljárás során fentebb már ismertetett fiatakorúakra vonatkozó speciális eljárásjogi rendelkezések, melyek közül kizárólag arra az esetre kívánok kitérni, mikor a fiatakorú törvényes képviselője a már hivatkozott esetekben kizárt vagy nincs neki, s ilyenkor a gyámhatóságnak eseti gyámot kell kirendelnie a részére. Ez az esetkör bíróság elé állítás során az idő rövidegére tekintettel általában problémát vett fel, s az illetékes gyámhatóság az idő rövidegére hivatkozva nem rendel ki eseti gyámot, ezért általában ilyen esetben az ügy rendes eljárásra utalására, általános szabályok szerinti eljárásra kerül sor.

Végezetül meg kívánom említeni, hogy fiatakorúak esetén lehetőség van a tárgyalás nyilvánosságának korlátozására, melyről a Szabs. tv. 125. § (3a) bekezdése rendelkezik. Eszerint „A bíróság a fiatakorú eljárás alá vont személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete érdekében a tárgyalásról vagy annak meghatározott részéről a nyilvánosságot kizárhatja.”⁴¹ Ezen bekezdés az Európai Parlament és a Tanács 2016. május 11-i (EU) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló irányelvnek 14. cikkének való megfelelést szolgálja. Nevezett irányelv 14. cikk (1) bekezdése értelmében „A tagállamok biztosítják a gyermek magánéletének a büntetőeljárás során történő védelmét.” A (2) bekezdés szerint” Ennek érdekében a tagállamok előírják, hogy a gyermekeket érintő bírósági meghallgatásokat általában a nyilvánosság kizárásával folytassák le, vagy lehetőséget adnak a bíróságoknak vagy a bírácoknak arra, hogy az ilyen meghallgatásokat a nyilvánosság kizárásával folytassák le.”⁴²

2.1. A szabálysértési őrizet gyakorlati kérdései fiatakorú eljárás alá vont személyek vonatkozásában

A bíróság elé állítás feltétele, hogy az eljárás alá vont személy szabálysértési őrizetben legyen. A Szabs. tv. fiatakorúak esetén sem zárja ki a szabálysértési őrizet elrendelését, tehát a fiatakorú eljárás alá vont személy is - a fentebb említett 2 objektív feltétel fennállása esetén - őrizetbe vehető.

Az aránytalanságok kiküszöbölése végett 2021. május 14-én hatályba lépett Szabs. tv. 73. § (1c) bekezdése, mely szerint „az őrizetbe vétel feltételeinek fennállása esetén az őrizetet elrendelő szerv a) az elkövetett cselekmény tárgyi súlyának, b) az elkövetés körülményeinek, c) az eljárás alá vont

⁴¹ Szabs. tv. 125. § (3a) bekezdés.

⁴² Az Európai Parlament és a Tanács 2016. május 11-i (EU) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló irányelvnek 14. cikk (1) és (2) bekezdései.

személy személyi körülményeinek, valamint d) az eljárás alá vont személynek a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző két éven belül történt felelősségre vonására vonatkozó adatainak mérlegelését követően dönt az eljárás alá vont személy őrizetbe vételéről”.

Ezen szubjektív mérlegelési szempontok beiktatásával biztosította a jogalkotó az alapvető joggal összefüggő visszasságok elkerülését, és azt, hogy a rendőrség minden esetben az arányosság elvének figyelembevételével döntsön a szabálysértési őrizet elrendeléséről. Ezen szakasz beiktatása előtt a gyakorlatban ugyanis gyakran előfordult, hogy akár kis tárgyú súlyú, de szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetében (például alacsony elkövetési értékű lopás) a rendőrség elrendelte a (fiatalkorú) eljárás alá vont személy szabálysértési őrizetét, mely nyilvánvaló aránytalanságot eredményezhetett, melyet növelt, ha a fiatalkorú eljárás alá vont személy szabálysértési előélete tiszta, büntetlen előéletű volt, egyébként a hatóságokkal együttműködött, beismerő vallomást tett.

Ilyen esetre példa a Kúria Pfv. 20.837/2021/5. számú ítélete, mely polgári peres eljárás ugyan személyiségi jogsértés megállapítása iránt volt folyamatban, azonban az alapját képező szabálysértési ügy szerint a 17 éves eljárás alá vont személy 1 darab 1.599, - forint értékű barnítókrém tulajdonított el jogtalanul. A fiatalkorú eljárás alá vont személy, majd felperes mindvégig együttműködő magatartást tanúsított, a szabálysértés elkövetését beismerte, azt megbánta, az általa okozott kár csekély mértékű volt, azt teljes egészében megtérítette és ez volt az első szabálysértése. Mindezekre tekintettel a polgári ügyben eljáró bíróság megállapította, hogy „a felperes esetében a szabálysértési eljárás céljának elérése érdekében egyáltalán nem volt szükséges és indokolt a szabálysértési őrizet mint végső eszköz alkalmazása, és az azzal okozott hátrány nyilvánvalóan nem állt arányban az intézkedés törvényes céljával”.

Fiatalkorúak esetén ugyanis különös tekintettel kell lenni az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény 37. cikk b) pont II. fordulatára, mely szerint „A gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, vagy vele szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal.”

Ennek kapcsán említést érdemel, hogy a szabálysértési őrizet a Szabs. tv. 73. § (2) bekezdése szerint „a szabálysértési őrizet a bíróság érdemi végzésének meghozataláig, de - e törvény eltérő rendelkezése hiányában - legfeljebb hetvenkét óráig tart, amelybe a szabálysértési őrizetet megelőző előállítás teljes ideje beleszámít”. Habár „a szabálysértési őrizet elrendelésével szemben fellebbezésnek van helye, de az esetleges fellebbezés nem vonja maga után a bíróság elé állítás azonnali foganatosítását. A bíróság a szabálysértési őrizet elrendelése elleni fellebbezést a tárgyaláson bírálja el. A szabálysértési őrizet pedig a bíróság érdemi végzésének meghozataláig tart. Mivel a bíróság elé állítás során született érdemi végzések ellen igen ritka a fellebbezés, így a szabálysértési őrizet elrendelése elleni sikeres fellebbezés esetén is csak kis idővel lesz rövidebb az őrizet, mintha a bíróság érdemi végzése vetne annak véget. A szabálysértési őrizet elrendelése elleni fellebbezés, így a gyakorlatban haszontalan, mivel a rendőrség így is az általa szándékozott időpontban állítja bíróság elé az eljárás alá vont személyt és a fellebbezésről szóló döntés gyakran kevesebb mint egy órával előzi meg az érdemi végzés meghozatalát.”⁴³

Mindezek alapján indokolt lenne az Egyezmény 37. cikk b) pontjában megfogalmazott követelményre, illetve az Egyezménynek a gyanúsított gyermek ügyének késedelem nélküli elbírálásának követelményét megfogalmazó 40. cikk 2. pont b) alpont (iii) alpontjára tekintettel, hogy legalább fiatakorúak szabálysértési őrizetbe vétele esetén a rendőrség haladéktalanul állítsa bíróság elé az eljárás alá vont személyt.

3. Helyszíni eljárás, a helyszíni bírság kiszabásának korlátai fiatakorúak esetén

A Szabs. tv. 99. § (1) bekezdése szerint „Helyszíni intézkedés során a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben helyszíni bírság kiszabásának van helye.” A Szabs. tv. nem tiltja a helyszíni bírság kiszabását fiatakorúval szemben, azonban a helyszíni bírság kiszabásának általános feltételein túl többletkövetelményt támaszt fiatakorú személy esetén.

A helyszíni bírság kiszabásának főszabály szerint az alább felsorolt 4 feltétel együttes fennállása esetén van helye:

⁴³ DR. PÉTER-SZABÓ Tamás i. m. 38.

- I. a cselekmény elkövetésén való tettenérés (a rendőrség bármely, akár szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén is kiszabhat helyszíni bírságot),
- II. az intézkedés lefolytatója helyszíni bírság kiszabására jogosult személy legyen (Szabs. tv. 39. §),
- III. a helyszíni bírság kiszabására jogosult személy a helyszíni bírságolás mellett döntsön,
- IV. a tetten ért személy elismerje a szabálysértés elkövetését és - miután megfelelő tájékoztatást kapott a meg nem fizetés jogkövetkezményeiről - tudomásul vegye a helyszíni bírságot.

Fiatalkorú személy esetén további feltétel:

- V. a törvényes képviselő jelenléte, ugyanis fiatalkorúval szemben kizárólag csak akkor lehet helyszíni bírságot kiszabni, ha a fiatalkorú annak megfizetését vállalja és a törvényes képviselője jelen van vagy az intézkedés ideje alatt megjelenik.⁴⁴

„Helyszíni bírság a törvényes képviselő jelenléte nélkül nem szabható ki. Ez kógens szabály, még akkor sem szabad helyszíni bírságot alkalmazni, ha a fiatalkorú történetesen akarja azt, hogy elkerülje ezáltal a törvényes képviselő értesítését, és az ügybe való bevonását.”⁴⁵

Maga a helyszíni bírság mértéke általában „szabad megállapodás” tárgya, sajátos „alku” (de nem alkudozás eredménye), ahol a helyszíni bírság kiszabására jogosult személy előre tájékoztatja az eljárás alá vont személyt a helyszíni bírság összegéről és arról, hogy amennyiben ezt nem fogadja el, szabálysértési feljelentést tesz ellene.

A fiatalkorúval szemben kiszabható helyszíni bírság legmagasabb összeg 32.500, - forint, tehát lényegesen alacsonyabb, mint a felnőttkorúakkal szemben kiszabható legmagasabb összeg.⁴⁶

Hasonlóan, mint a pénzbírság esetén, a 63/2012. (IV.2.) Korm. rendelet egyes közlekedési szabálysértések esetén szintén rögzíti a kötelezően alkalmazandó helyszíni bírság összegét.

⁴⁴ Szabs. tv. 27. § (3) bekezdés.

⁴⁵ CSERÉP Attila - FÁBIÁN Adrián - RÓZSÁS Eszter i. m. 18. pont.

⁴⁶ Szabs. tv. 27. § (1) bekezdés c) pont.

Fiatalkorúak esetén azonban a helyszíni bírság generális maximuma ez esetben sem léphető át, azt a kormányrendeletben rögzített fix bírság összege nem haladhatja meg. Szintén a Szabs. tv. 27. § (2a) bekezdése ad iránymutatást arra az esetre, amikor a fiatalkorú a kormányrendeletben meghatározott kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértést követ el. Amennyiben a fix bírság összege nem haladja meg a helyszíni bírság generális maximumát, akkor a kormányrendeletben meghatározott összeget kell alkalmazni, amennyiben viszont meghaladja, akkor a 32.500,- forintos összeghatáron belüli helyszíni bírságot kell kiszabni.

Így például, ha az eljárás alá vont személy megszegi a KRESZ 15. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakat (megállás a „Megállni tilos” jelzőtábla hatálya alatt), akkor a 63/2012. (IV. 2.) Kormányrendelet 6. melléklete szerint 13.000,- forint helyszíni bírságot kell kiszabni akár fiatalkorú, akár nagykorú az elkövető, viszont, ha az eljárás alá vont személy például a KRESZ 17. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltakat (mozgáskorlátozott várakozóhelyen való jogosulatlan várakozás) szegi meg, akkor a 63/2012. (IV. 2.) Kormányrendelet 6. melléklete szerint 65.000,- forint helyszíni bírságot kell kiszabni, azonban ha az elkövető fiatalkorú, akkor csak 32.500,- forint helyszíni bírság kiszabásának van helye.

További sajátossága a helyszíni bírságnak, hogy „ha az eljárás alá vont személy a helyszíni bírság kiszabását - a helyszíni bírság meg nem fizetése esetén alkalmazandó jogkövetkezményekről szóló tájékoztatás után - aláírásával igazoltan tudomásul veszi, a helyszíni bírság ellen nincs helye jogorvoslatnak”.⁴⁷ Amint a BH2018.242. számú eseti döntés is tartalmazza „a helyszíni bírság a tudomásulvétele napján jogerős, és ezzel a szabálysértési eljárás (alapügy) befejezetté válik.”

A helyszíni bírságolás részletes szabályait a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról szóló 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet II. fejezete tartalmazza, illetve ezen rendelet 4. mellékletét képezi maga a helyszíni bírság kiszabásáról szóló nyomtatvány:

⁴⁷ Szabs. tv. 99. § (3) bekezdés.

A nyomtatvány hátoldala tartalmaz egy tájékoztató részt, melyben többek között magyar és angol nyelven is feltüntetésre került, hogy a helyszíni bírságot 30 napon belül kell megfizetni, illetve, hogy a helyszíni bírság kiszabásakor 16. életévet betöltött elkövető - választása esetén - a meg nem fizetett helyszíni bírságot 6.500,- forintoként 6 óra közérdekű munkával megválthatja, amelynek érdekében a bírság befizetésére rendelkezésre álló határidő lejártát követő 8. napig személyesen jelentkezhetsz a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, ennek hiányában az elkövetés helye szerint illetékes állami foglalkoztatási szervnél (munkaügyi központnál). Tartalmazza továbbá, hogy a bíróság a meg nem fizetett és közérdekű munkával meg nem váltott helyszíni bírságot 6.500,- forintoként egy napi szabálysértési elzárásra változtatja át.

Ejrási hatóság megnevezése

**Nyomtatvány
helyszíni bírság kiszabásáról**

A szabálysértő személy adatai: Sorszám:

Vonalkód helye

Elkövetés helye: (település, utca, házszám, utazási, km száma stb.)

Elkövetés ideje: 20 év hó nap óra perc

(elkövetést követő naponkénti megnevezés):

Családi név:

Utónév:

Angol családi név:

Angol utónév:

Születési helye:

Elkövetés szabálysértési megnevezése:

Születési ideje: év hó nap Neme: Férfi Nő Állampolgársága:

Külföldi cím: Lakcím: 1 Tart. hely: 2 Postai irányítószám: Telephely:

Bírság összege: Ft. azaz forint

Csekkszelvény átadva A bírság bankkártyával/hitelekártyával megfizetve

Elkövető távollétében Forgalmi rendszám:

A közzétett tájékoztatót elolvastam és megértem a fenti szabálysértési elkövetésem és az ahhoz kapcsolódó jogkövetkeztetéseket. (After reading and understanding the information on the other side, I admit having committed the above offence.)

Személyazonosító igazolvány okmányazonosítója vagy útlevél (X) száma, jele

Vezetékre jogosító okmány száma, jele

Helmizart: 1 Ismételt elkövetés: 2

Közzétett tájékoztató elolvasása Közzétett tájékoztató megértése

Törvényes kérv. aláírása: Intézkedő aláírása:

Fiatalkorú A bírság megfizetését vállalom.

Stábilizációs kód:

Amint a helyszíni bírság kiszabásáról szóló nyomtatvány tájékoztató részében, illetve a Szabs. tv.-ben is szerepel, amennyiben az elkövető a helyszíni bírságot a törvényi - 30 napos - határidőn belül nem fizeti meg és nem jelentkezik a munkaügyi kirendeltségen, hogy a helyszíni bírságot közérdekű munkával megváltsa, a végrehajtási eljárást lefolytató szabálysértési hatóság a szabálysértési iratokat (elektronikus úton) megküldi az illetékes bíróságnak és indítványozza a kiszabott helyszíni bírság vagy annak hátra levő részének szabálysértési elzárásra történő átváltoztatását.

A bíróság a helyszíni bírság átváltoztatását megelőzően a Szabs. tv. 141. § (13) bekezdésének d) pontjában foglaltak szerint felülvizsgálja a teljes ügyiratot, e körben megvizsgálja a végrehajtási eljárás törvényességét, és ha a végrehajtás során törvénysértés merült fel, a végrehajtó szervet a végrehajtási eljárás folytatására utasítja (például azt észleli, hogy szabálysértési elzárásra átváltoztatást kizáró ok gyanúja áll fenn vagy például az elkövető a helyszíni bírság közérdekű munkával történő megváltása érdekében határidőben jelentkezett az állami foglalkoztatási szervnél).

Amennyiben a bíróság a Szabs. tv. 141. § (13) bekezdésének e) pontjában foglaltak szerint „a végrehajtási eljárás törvényességének vizsgálata során azt észleli, hogy a törvénysértés az

alapeljárásban merült fel, a bíróság a szabálysértési hatóság által az alapügyben hozott határozatot hatályon kívül helyezi és a szabálysértési hatóságot új eljárásra, illetve új határozat meghozatalára kötelezi, a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy által jogszabálysértően kiszabott helyszíni bírságot hatályon kívül helyezi.”

Tehát amennyiben a bíróság a meg nem fizetett helyszíni bírságnál észlel törvénytisértést, a helyszíni bírságot hatályon kívül helyezi, új döntésre azonban nem kötelezheti a szabálysértési hatóságot. Fontos szabály, hogy a bíróság a helyszíni bírság hatályon kívül helyezésére kizárólag a Szabs. tv. 99/A. § (3) bekezdésében foglalt jogsértés esetén jogosult, ugyanis szem előtt tartandó, hogy amennyiben a helyszíni bírság kizárólag csak úgymond eljárási, adminisztratív hibában szenved, ne kerüljön sor a hatályon kívül helyezésre. Számtalanszor előforduló eset ugyanis, hogy a bíróság azt észleli, hogy a helyszíni bírságon például pontatlanul/hiányosan került feltüntetésre az elkövető vagy esetleg az elkövető anyja utóneve, mivel 2 utónévvél is rendelkezik, vagy például akár a vezetéknevükben, akár az utónevükben elírás szerepel. Ilyen esetekben a bíróság felhívja az elírásra a szabálysértési hatóság figyelmét, azzal, hogy saját hatáskörben történt javítást, kiegészítést, s erről az elkövető értesítését követően, amennyiben az átváltoztatás feltételei a továbbiakban is fennállnak, elévülési időn belül ismételten indítványozhatják a meg nem fizetett helyszíni bírság átváltoztatását.

Tekintettel arra, hogy központosított szabálysértési bíróságon dolgozom, a gyakorlatban már több alkalommal találkoztam olyan helyszíni bírság nyomtatvánnyal is, melyet fiataalkorúval szemben állítottak ki.

Amennyiben azonban a bíróság azt észleli, hogy a helyszíni bírság nyomtatvány fiataalkorú elkövető esetén a törvényes képviselő aláírását nem tartalmazza, a bíróság a helyszíni bírságot a Szabs. tv. 99/A. § (3) bekezdés a) pontját figyelembe véve hatályon kívül helyezi, hiszen ezen mulasztás arra enged következtetni, hogy a helyszíni bírság a törvényes képviselő jelenléte nélkül került kiszabásra, ami viszont abszolút hatályon kívül helyezési ok.

„Tehát, amennyiben az elkövető születési adataiból és az elkövetés időpontjából az derül ki, hogy az az elkövető az elkövetés időpontjában fiatalkorú, akkor a nyomtatványon szerepelnie kell egy aláírásnak a törvényes képviselő részéről.”⁴⁸

A jelenleg használt nyomtatványon külön rubrika található a fiatalkorúság jelölésére, mellette pedig kipontozott rész a törvényes képviselő aláírásának, illetve a személyazonosító igazolványa számának feltüntetésére.

Véleményem szerint helyes az a jogalkotói szándék/megoldás, hogy fiatalkorúval szemben helyszíni bírság kiszabására csakis a törvényes képviselő jelenlétében kerülhet sor, ezáltal ugyanis egyrészt elkerülendő, hogy a szabálysértés elkövetéséről a törvényes képviselő ne szerezzen tudomást, vagy az, hogy indokolatlanul magas összeg kerüljön a fiatalkorúval szemben kiszabásra, melynek megfizetését egyébként nem tudja teljesíteni.

IV. A fiatalkorúak által elkövetett egyes - gyakoribb - szabálysértések

1. Tulajdon elleni szabálysértés

A tulajdon elleni szabálysértések 2010. augusztusában kerültek a bíróság hatáskörébe, közös jellemzőjük, hogy szabálysértési elzárással büntethetőek. A jogalkotó összetett tényállásban kilenc vagyon elleni bűncselekmény szabálysértési alakzatát határozta meg akként, hogy azok tényállási elemeinek meghatározását a büntető törvénykönyvre hagyta.⁴⁹

Ezek közül a fiatalkorúak esetében leggyakrabban előforduló három alakzatot kívánom az alábbiak során ismertetni.

⁴⁸ PETRÁS Roland: A szabálysértési helyszíni bírság kiszabásának korlátai fiatalkorú elkövető esetén, 2017. október 12., <https://arsboni.hu/szabalsertesi-helyszini-birsag-kiszabasanak-korlatai-fiatalkoru-elkoveto-eseten/>, (4).

⁴⁹ SZABÓNÉ DR. SÁRI Adrienn: Gondolatok a tulajdon elleni szabálysértések kapcsán lefolytatandó előkészítő eljárásról, Miskolc, 2019. október 20., Jogi Fórum, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/sari_adrienn_tulajdon_elleni_szabalsertes_elokeszito_eljaras\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/sari_adrienn_tulajdon_elleni_szabalsertes_elokeszito_eljaras[jogi_forum].pdf), 3.

Lopás

A Szabs. tv. 177. § (1) bekezdés a) pont 1. fordulata szerint tulajdon elleni szabálysértés miatt büntetendő, aki ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást követ el, vagy azt megkísérli.

Lopás, ha „valaki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa.”⁵⁰

A tényállás kettős alakzatú. A megállapíthatóságának feltétele egyrészt az ötvenezer forintos összeghatár, másrészt az, hogy ne álljon fenn a Btk.-ban szabályozott valamely minősítő körülmény. Utóbbi esetén ugyanis hiába követik el a lopást szabálysértési értékre, a minősítő körülményre tekintettel büntetőeljárásnak lesz helye.

Elkövetési magatartása az elvétel, amely a dolog birtokba vételét jelenti.

Ha az elkövető a boltban a polcról levett árut a ruházatába rejti, majd annak kifizetése nélkül akar az áruházból távozni, ami nem sikerül neki, mivel a pénztárnál lévő riasztókészülék csipogó hangot ad, nem alapozza meg a lopási cselekménynek kísérletként történő értékelhetőségét, hanem az befejezettként értékelendő.⁵¹ (Kép forrása: <http://3200.hu/tag/aruhazi-lopas-gyongyos/>)

Más a helyzet abban az esetben, ha az elkövető fentebb részletezett magatartását az áruház biztonsági őrre kamerán keresztül figyelemmel kíséri, lehetősége van a beavatkozásra, ilyenkor mivel a birtokos felügyelete nem szűnt meg, az elkövető sem lett mást kizáró birtokos, ezáltal az elkövető cselekménye kísérletként értékelhető.⁵²

Az elkövetési magatartásnak 3 konjuktív ismérve fedezhető fel:

1. elvétel másnak a birtokából (ebből következően lopást csak ingó dologra lehet elkövetni)
2. annak beleegyezése nélkül (az elvételt sem jogszabály, sem az erre jogosult nem engedi meg)

⁵⁰ Btk. 370. § (1) bekezdés.

⁵¹ BH1995.73.

⁵² EBH2012.B.32.

3. jogtalan eltulajdonítási céllal.⁵³ (célzatos cselekmény, csak egyenek szándékkal követhető el)

A lopás (és az azzal megvalósított tulajdon elleni szabálysértés) rendbelisége a sértettek számához igazodik, független az elkövető tudattartalmától.

Amennyiben az elkövető a sértett hozzátartozója, szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye. A Szabs. tv. 177. § (6) bekezdés szerinti tulajdon elleni szabálysértés (tehát ha érték-egybefoglalásnak van helye) akkor is hivatalból üldözendő, ha a sértett az elkövető hozzátartozója. Az (5) bekezdés erre a minősített esetre nem vonatkozik.⁵⁴

A Szabs. tv. 177. § (6) bekezdése szerint „az elkövetési érték, kár, illetve okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdés a) -c) pontjában meghatározott ugyanolyan cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el. Nincs helye értékegybefoglalásnak, ha az üzletszerű elkövetés megállapítható.” Ezzel biztosítható, hogy a nem üzletszerű, de ismétlődő elkövetés is szigorúbban legyen büntethető.

Nem gépi meghajtású jármű önkényes elvétele

A Szabs. tv. 177. § (2) bekezdése szerint tulajdon elleni szabálysértés miatt büntetendő, „aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja”.

Ezen alakzat is szintén csak egyenes szándékkal követhető el, azonban az elkövető szándéka nem eltulajdonításra, hanem - ideiglenesen - jogtalan használatra irányul. E használati célzat határolja el más tulajdon elleni szabálysértéstől.

⁵³ KERESZTY Béla-MARÁZ Vilmosné-NAGY Ferenc-VIDA Mihály: A magyar büntetőjog különös része, Korona Kiadó Budapest, 2004. május 27., 748.

⁵⁴ DR. KAHLER Ilona, DR. NAGY Antal, DR. SZURDI Béla: Az Országos Bírósági Hivatal Az ÁROP képzés keretében a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartásról szóló 2012. évi II. törvény oktatása című tananyaga, Elzárással is sújtható szabálysértések, A tulajdon elleni szabálysértés, http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/e-learning/s_trvzabalysertesi/lecke4_lap5.html

Az önkényes elvétel tárgya lehet tipikusan kerékpár, de akár vízibicikli is. Amennyiben az önkényes elvétel tárgya gépi meghajtású jármű, akkor Btk. 380. § (1) bekezdésébe ütköző jármű önkényes elvétele vétsége megállapításának van helye. Nem követhető el a szabálysértés azonban a járműnek nem minősülő közlekedési eszközökre, mint például az emberi erővel tolt vagy hajtott kerekesszék vagy például gyermekkoszori.⁵⁵

Rongálás

A rongálás szándékosan és gondatlanul is elkövethető.

A szándékos alakzatát a Szabs. tv. 177. § (1) bekezdés b) pontja említi, melyet az követ el, „aki ötvétezer forintot meg nem haladó kárt okozva szándékos rongálást követ el”, vagy azt megkísérli.

Rongálás, ha valaki „idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz”.⁵⁶

Szándékos rongálásra példa, mikor az iskolában a tanuló rossz jegyet kap és dühét az iskolapad szétrúgásával vezeti le.

A gondatlan alakzatát pedig a Szabs. tv. 177. § (3) bekezdése határozza meg, mely kizárólag az abban taxatívén felsorolt kiemelt elkövetési tárgyakra követhető el, mint például

- tömegközlekedési vagy távközlési eszközök (pl.: autóbusz, villamos),
- közúti jelzések (útburkolati jelek),
- közpark vagy ahhoz tartozó felszerelés (pl. pad).

A rongálás elkövetési magatartása a megrongálás, illetve a megsemmisítés, azonban a gondatlan alakzat ezt kiterjesztően értelmezi, s elkövetési magatartásként szabályozza az említett két magatartáson túlmenően az elvitelt, az áthelyezést és az elmozdítást is.

Amennyiben a rongálást gondatlanul nem a Szabs. tv. 177. § (3) bekezdésben felsorolt kiemelt tárgyra nézve követik el, nem jár szabálysértési felelősségre vonással, az kizárólag polgári jogi igényt

⁵⁵ KRESZ II. A közúti járművekkel kapcsolatos fogalmak a) pont.

⁵⁶ Btk. 371. § (1) bekezdés.

keletkeztet. (Például a szórakozóhelyen ittas állapotban lévő személy véletlenül nekiesik egy tükörnek, mely ezáltal megreped).

2. Garázdaság

A fiatalok által elkövetett szabálysértések közül a másik leggyakoribb szabálysértés a garázda jellegű cselekmények megvalósítása, különösen hétvégén, ittas-bulizós hangulatban. Könnyen garázdaságért felelhet az, aki egy buli után magáról megfélemlítve az utcán nyomdafestéket nem tűrően kiabál mindenféle trágárságot, úgyszintén az is, aki az iskolai folyosón szitkozódik. De lássuk, hogy pontosan hogyan követhető el, illetve miként határolható el bűncselekményi alakzatától.

A garázdaság szintén a bíróság hatáskörébe tartozó, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés, melynek védett jogi tárgya a köznyugalom és a közrend.

A Szabs. tv. 170. §-a szerint a garázdaság szabálysértését az követi el, „aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen”.

Az elkövetési magatartást tehát maga a Szabs. tv. határozza meg, mely a kihívóan közösségellenes magatartás tanúsításából áll.

„A tényállás azonban nem az egyszerű renitens vagy botránkos viselkedést rendeli büntetni. Itt többről van szó, a közösségellenesség minősített esetéről, amikor az elkövető átlép egy határt. A bírói gyakorlat szerint a közösségellenesség akkor kihívó, ha az elkövető a közösség által rendszerint elvárt viselkedési normákat durván, gátlástalanul sérti meg, és elvetemülten vagy hivalkodó módon veszi semmibe az együttélés jogi, erkölcsi szabályait”.⁵⁷

⁵⁷ CSERÉP Attila - FÁBIÁN Adrián - RÓZSÁS Eszter i. m. 125. pont.

Kihívóan közösségellenesnek tekinthető például közterületen a ruhátlan fenék mutogatása vagy azon eset például mikor egy iskolai tanórán egy diák a feleltetés után helyére indulva a kapott rossz osztályzat miatt kiabálni, üvöltözni kezd a pedagógussal.

A garázdaság mindig aktív magatartás. A magatehetetlen, ittas állapotban való üldögélés közterületen például nem ütköztethető ebbe a tényállásba. Kell hozzá olyan többletcselekmény, mint például triviális megjegyzések bekiabálása.

Másik feltétele a szabálysértés megvalósulásának az, hogy az elkövetési magatartásnak objektíve alkalmasnak kell lennie arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen. Tehát az eredmény bekövetkezése (a megbotránkozás/felháborodás vagy a riadalom/ijedtség tényleges bekövetkezése) nem feltétele a szabálysértésnek, csupán az arra való alkalmasságot, annak a lehetőségét kell vizsgálni. Az, hogy az eredmény be is következik, illetve annak foka, a büntetés kiszabása körében vehető figyelembe.

A bírói gyakorlat szerint a petárdával történő ijesztgetés általában alkalmas a riadalom keltésére.

A BH1994. 646. számú eseti döntés szerint: „Ha a felrobbantott petárda sem dologra, sem személyre közvetlen hatást nem fejt ki - erőszakos magatartás hiánya miatt -, a garázdaság vétsége helyett a garázdaság szabálysértése állapítható meg.”

(Kép forrása: <https://www.szekesfehervar.hu/maradando-karosodast-okozhat-a-tzijatek-es-a-petarda>)

Az irányadó tényállás szerint a vádlott 1991. november 29-én délután, földszinti lakása ajtajában gyufával meggyújtott egy petárdát és azt a körfolyosós ház belső udvarába dobta. A petárda felrobbant, a hanghatást a ház lakói közül többen észlelték.

Jelen ügyben a bíróságnak vizsgálnia kellett, hogy a vádlottnak az a cselekménye, hogy a petárdát meggyújtotta, és az felrobbant, dolog ellen irányuló erőszakos magatartásnak tekinthető-e, melynek

során kimondta, hogy „petárdát használni - a dolog természeténél fogva - más módon nem is lehetséges, mint meggyújtani, illetve azt erősen a talajra dobni, ettől önmagában ez a cselekmény még nem minősül dolog elleni erőszakkal elkövetettnek, ennek megállapításához az is szükséges, hogy a meggyújtás és a felrobbantás valamely más dologra gyakoroljon fizikai ráhatást”.

Az elkövetés helyét és körülményeit mindig vizsgálni kell, ugyanis a szabálysértés megállapíthatósága függ attól is, hogy az elkövetési magatartást hol, milyen helyszínen és milyen okból követik el. Például az ordenáré káromkodás egy futballmeccsen fel sem tűnik, míg egy színházban viszont szabálysértésnek minősítendő.

Abban az esetben, ha az elkövető cselekménye erőszakos jellegű, akkor a Btk. 339. § (1) bekezdésébe ütköző garázdaság vétségét követi el. Dolog elleni erőszakkal minősül például a székek dobálása, míg személy elleni erőszak például lökdösődés, de elegendő az erőszakos magatartás tanúsítása is például sértett testének megérintése, amennyiben az támadó jellegű.

3. Engedély nélküli vezetés

Az engedély nélküli vezetés 2021. május 14. napjától kezdődően a bíróság hatáskörébe tartozó, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés, melynek tényállása kétféle esetet rendel büntetni. (Kép forrása: <https://kreszvaltozas.hu/hir/szinte-gyerek-meg-de-jogsi-nelkul-vezetve-tobbszor-lebukott>)

Az első, amikor valaki „vasúti járművet, légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve a közúti forgalomban gépi meghajtású járművet úgy vezet, hogy annak vezetésére hatósági engedéllyel nem rendelkezik.”⁵⁸

A másik - részesi magatartás -, mikor valaki „a vasúti jármű, légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, illetve a közúti

⁵⁸ Szabs. tv. 176. (1) bekezdés.

forgalomban gépi meghajtású jármű vezetését olyan személy részére átengedi, aki annak vezetésére hatósági engedéllyel nem rendelkezik.”⁵⁹

E szabálysértés jogi tárgya komplex, mindkét eset megvalósulása esetén valamennyi közlekedési ág vonatkozásában a közlekedés biztonsága, ezen keresztül pedig az élet, testi épség, egészség védelme.

Az engedély nélküli vezetés szabálysértés kerettényállás, melynek tartalmát az igen szerteágazó ágazati háttérjogszabályok töltik meg tartalommal, így ezen szabálysértés megítélésekor számos háttérjogszabályt kell figyelembe venni. Ilyen többek között a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény, a légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény, a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény, valamint a KRESZ.

A szabálysértés tárgya a törvényben meghatározott vasúti, légi és vízi járművek, valamint a közúti gépjárművek vezetése, „elkövetője pedig bárki lehet, aki a tényállásban foglalt elkövetési cselekményt megvalósítja és nem áll fenn vele szemben felelősségre vonást kizáró vagy megszüntető ok. Ezen belül az I. fordulat szerinti szabálysértés elkövetője csakis a jármű vezetője lehet, a II. fordulaté pedig aki a járművel rendelkezni jogosult.”⁶⁰

Az engedély nélküli vezetés leggyakoribb helyszíne a közút, illetve alkalmazási köre a KRESZ rendelkezéseit figyelembe véve a kiterjed a közforgalom elől el nem zárt magánutakra is.

Az engedély nélküli vezetés első esetét nézve a szabálysértés háromféle magatartással is elkövethető:

1. a vezető egyáltalán nem rendelkezik a jármű vezetésére jogosító okmánnyal.

Az engedély hiánya ténykérdés, aminél érdektelen az ok. Nem valósítja meg ugyanakkor az engedély nélküli vezetés szabálysértés (1) bekezdésében meghatározott szabálysértést az, akinek van ugyan érvényes vezetői engedélye, csak azt éppen nem tartja magánál, ugyanis ebben az esetben a Szabs.

⁵⁹ Szabs. tv. 176. § (2) bekezdés.

⁶⁰ DR. BEJCZINÉ DR. GÜLYÁS Cecília: Az engedély nélküli vezetés szabálysértésének egyes elméleti és gyakorlati kérdései, Siófok, 2022. július 16., Jogi Fórum, https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2022/08/gulyas-cecilia_engedely-nelkuli-vezetes_cimlappal.pdf, 8.

tv. 224. § (1) bekezdésében meghatározott közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértés megállapításának van helye.

2. A vezetőnek van ugyan hatósági engedélye, de nem arra a típusú vagy kategóriájú járműre, amit éppen vezet. Ilyen például amikor valaki személygépkocsira szóló „B” kategóriás vezetői engedéllyel rendelkezik, de ezzel tehergépkocsit vezet.

3. A vezetési jogosultság ideiglenes szünetelése ellenére vezet.

A vezetési jogosultság szünetel, ha a rendőr a vezetői engedélyt a helyszínen elveszi (például ittas vezetés miatt), illetőleg, ha a közlekedési igazgatási hatóság azt határozattal bevonta.

A közúti járművek sokfélesége és a technológiai újítások miatt viszont egyre gyakoribb kérdés, hogy mi tartozik a szabálysértés elkövetésének eszközeként megjelölt a gépi meghajtású jármű megjelölés alá. A robbanómotoros/elektromos kerékpárok, elektromos rollerek használata egyre elterjedt, egyre többen használják ezt a költséghatékony megoldást munkába, iskolába járásba, vagy az idősebb korosztály mindennapi teendőik elvégzése érdekében. Mindezekre tekintettel egyre többször felmerülő kérdés, hogy vajon ezen járművek segédmotoros kerékpárnak minősülnek-e és így a vezetésük hatósági engedélyhez kötött-e?

Ezen gyakorlati problémával az utóbbi évben saját ügyeimben is több alkalommal találkoztam, mind rendes eljárásban, előkészítő eljárást követően, de szabálysértési perújításos ügyben is.

Azt, hogy mely járművek vezetése kötött engedélyhez a már korábban említett 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet határozza meg. Ezen Korm. rendelet 4. §-a szerint „a vezetői engedély különböző kategóriákba és kombinált kategóriákba sorolt járművek vezetésére jogosít, amelyeket az 1. és 2. melléklet tartalmaz”.

A 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 2. melléklete tartalmazza a nemzetközi kategóriákat a 2006/126/EK irányelvnek megfelelően 2013. január 19-től kezdődően.

Eszerint az „AM” kategóriába „a segédmotoros kerékpárok (robogók), azaz kétkerekű segédmotoros kerékpárok (L1e kategória) vagy háromkerekű segédmotoros kerékpárok (L2e kategória) tartoznak,

amelyek legnagyobb tervezési sebessége 45 km/h (kivéve azokat, amelyek legnagyobb tervezési sebessége 25 km/h-nál kisebb vagy azzal megegyezik), és az alábbi jellemzőkkel rendelkeznek:

a) kétkerekű típusnál a motor:

- hengerűrtartalma nem nagyobb 50 cm³-nél a belsőégésű motorok esetében, vagy
- folyamatosan leadott legnagyobb névleges teljesítménye nem több 4 kW-nál elektromos motor esetében,

b) háromkerekű típusnál a motor:

- hengerűrtartalma nem nagyobb 50 cm³-nél a külső gyújtású motorok esetében,
- legnagyobb hasznos teljesítménye nem több 4 kW-nál egyéb belsőégésű motorok esetében, vagy
- folyamatosan leadott legnagyobb névleges teljesítménye nem több 4 kW-nál elektromos motorok esetében”.

Ezen melléklet „AM” kategóriára vonatkozó rendelkezése alapján megállapítható, - az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Közlekedésrendészeti Főosztályának 2019. április 18. napján kelt az egyes járművek közúti forgalomban való használhatósága tárgyú megkeresésére 29000/7879-1/2019.ált. szám alatt adott tájékoztatásában foglaltakkal egyezően - hogy a jogalkotó az „AM” kategória alól kivette azokat a segédmotoros kerékpárokat, amelyek legnagyobb tervezési sebessége 25 km/h-nál kisebb vagy azzal megegyezik.

Utalnék továbbá ekörben a Kúria 2018. június 14. napján meghozott Bfv.II.460/2018/5. számú ítéletére, melynek [46] bekezdésében a Kúria kifejtette, hogy „a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 2. mellékletében - amely a kormányrendelet 4. § (1) bekezdése alapján az engedélyhez kötött nemzetközi és nemzeti járműkategóriákat határozza meg - a robbanómotorral (vagy villanymotorral) ellátott kerékpár, mint járműfajta nem szerepel. Erre tekintettel az ilyen jármű közúton vagy a közforgalom elől el nem zárt magánúton történő vezetéséhez vezetői engedélyhez nem szükséges”.

Tehát alapvetően három tényező határozza meg azt, hogy a robbanómotoros vagy elektromos meghajtású jármű segédmotoros kerékpárnak minősül-e: a jármű kerekeinek száma, a jármű legnagyobb tervezési sebessége és a jármű hengerűrtartalma, illetve teljesítménye.

Amennyiben a szabálysértési ügyben nem áll rendelkezésre elegendő adat a fenti műszaki adatok megítélése végett, akkor az eljárás során szükségessé válik igazságügyi műszaki szakértő kirendelése, a közlekedési hatóság megkeresése állásfoglalás kiadása iránt vagy a szükséges adatokat tartalmazó dokumentáció beszerzése az elkövetőtől, esetleg a forgalmazótól, gyártótól. Én személy szerint a perújításos ügyemben legutóbbi verziót választottam, mind az elkövetőt felhívtam az általa használt járművel kapcsolatban rendelkezésre álló iratok becsatolása végett, mind a jármű magyarországi forgalmazóját (Z-Tech Bike Kft.-t) megkerestem annak érdekében, hogy nyilatkozzon a Z-Tech ZT-35 típusú segédmotorkerékpár legnagyobb tervezési sebességéről, illetve hengerűrtartalmáról, amennyiben pedig rendelkezésre áll a hivatkozott segédmotorkerékpár tanúsítványa, azt küldje meg. Találkoztam azonban olyan esettel is, mikor az előkészítő eljárást lefolytató szerv képviselője a műszaki adatok alátámasztásaként az internetről töltött le típusleírást, mely bizonyító ereje bizonyos esetekben kérdéses lehet.

Itt kívánom továbbá megjegyezni, hogy amennyiben az adott zárt utastérrel nem rendelkező segédmotoros kerékpár vezetéséhez nem szükséges a vezetői engedély, attól függetlenül arra kötelező felelősségbiztosítást kötni (a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény 3. § 10. pont), illetve használata során kötelező a becsatolt motorkerékpár-bukósisak (KRESZ 48.§ (9) bekezdés) használata, ellenkező esetben a Szabs. tv. 224.§ (1) bekezdésében meghatározott közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértés megállapításának van helye.

Elektromos rollerrel kapcsolatban úgymond „friss” döntés a Kúria Bfv. II. 442/2022/5. számú végzése, melyben a Kúria a Miskolci Járásbíróság 33.B.892/2021/7. számú ítéletét, valamint a Miskolci Törvényszék, mint másodfokú bíróság 7.Bf.382/2021/5. számú végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.

A megállapított történeti tényállás alapján a járásbíróság a terheltet az ittas állapotban elkövetett járművezetés vétsége miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette. A járásbírósági

ítélet indokolásának lényege, hogy a terhelt által vezetett elektromos roller nem tekinthető járműnek, ezért a bűncselekmény megállapításához szükséges egyik feltétel hiányzik. A másodfokú bíróság az elsőfokú bírói okfejtéssel egyetértett, mert az elektromos roller járműnek nem minősül.

A Kúria hivatkozott végzésének [38] bekezdésében kifejtette, hogy „az elektromos roller gépi meghajtású járműnek minősül, amellyel a közúton, ittás állapotban közlekedő terhelt járművezetés ittás állapotban vétségét valósítja meg. Az eljáró bíróságok az anyagi jog szabályainak megsértésével állapították meg, hogy az elektromos roller helye nem tisztázott, ezért nem tekinthető járműnek, és ez vezetett a terhelt felmentéséhez. Az elektromos roller valamely járműkategóriába való besorolásának a hiánya közlekedési igazgatási kérdés, ami nem vezethet a büntető (anyagi) jogi felelősségben való döntés eliminálására.”

Az engedély nélküli vezetés második esete, amely, habár elenyésző számban, de akár előfordulhat fiatalkorú eljárás alá vont személyek esetén is, a járművezetés átengedése olyan személynek, aki nem rendelkezik az előírt hatósági engedéllyel.

„Az a személy, aki a jármű felett rendelkezésre jogosult (tulajdonos, üzemeltető, gazdasági társaság tagja, vezető tisztségviselője, vagy az a járművezető, akire a járművet rábízták) köteles még az átengedést megelőzően meggyőződni arról, hogy az érintett személy rendelkezik-e érvényes vezetői engedéllyel, illetve, hogy az az adott járműkategóriára érvényes-e. Aki erről nem győződik meg, annak a magatartása felróható, mert ha kellő gondosságot tanúsított volna felismerhette volna az engedély hiányát.”⁶¹

Az átengedés szándékos magatartás. A birtokba adás történhet szóbeli megengedéssel, az indítókulcs átadásával vagy helycserével. Nem követi el a szabálysértést az a személy, akinek a tudtán kívül viszi el az érintett, engedéllyel nem rendelkező személy a jármű indítókulcsát.

⁶¹ DR. SÁRI Adrienn: Gondolatok az engedély nélküli vezetés szabálysértés és a járművezetés tiltott átengedése bűncselekmény összevetése kapcsán, Miskolc, 2022. május 04., Jogi Fórum, https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2022/05/sari-adrienn_kozlekedesi-szabalysertesek-es-buncselekmények_cimlappal.pdf, 9.

Maga a cselekmény akkor válik befejezetté, ha a megengedés folytán az átvevő személy a járművet elindítja, a vezetést ténylegesen megkezdi, és a jármű mozgásba lendült. Ilyenkor a járművezetőt és a vezetést átengedő személyt egyaránt elkövetőként kell felelősségre vonni, illetve a rendelkezni jogosult akkor is felel, ha az alapcselekmény elkövetője büntethetőségi akadály miatt (mert például gyermekkorú) nem vonható felelősségre.

Az engedély nélküli vezetés 2021. május 14. napjáig a 63/2012. (IV.2.) kormányrendeletben meghatározott fix bírsággal volt büntethető, azonban jelenleg a Szabs. tv. alapján ezen szabálysértés elkövetése miatt az eljárás alá vont személy közérdekű munkával, pénzbírsággal vagy akár szabálysértési elzárással sújtható, illetve amennyiben vele szemben elegendő, figyelmeztetés alkalmazható.

Ezen túlmenően a Szabs. tv. 16. § (1) bekezdése alapján eltiltható a járművezetéstől, aki a szabálysértést engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követte el. Az intézkedés alkalmazása főszabály szerint mérlegelésen alapszik, kivéve, ha az eljárás alá vont személyt 6 hónapon belül már legalább két alkalommal felelősségre vonták kiemelt közlekedési, vagy közlekedéssel kapcsolatos egyéb szabálysértés miatt. Ezesetben az eltiltás a Szabs. tv. 23. § (3) bekezdése alapján kötelező.

Gyakran nem is a büntetés, hanem a járművezetéstől eltiltás jelenti az „igazi” büntetést az elkövetők számára, hiszen így ismételt vezetés esetén a Btk. 239/B. § (1) bekezdésébe ütköző járművezetés az eltiltás hatálya alatt bűncselekményt követi el, mely körülmény már jelentősebb visszatartó erővel bír.

Amennyiben az eltiltás a hat hónapot eléri, akkor az elkövető az utánpépzési kötelezettség teljesítése nélkül nem kaphatja vissza a vezetői engedélyét.⁶²

Végezetül az engedély nélküli vezetés szabálysértés témakörét a BSR - Bűnügyi Statisztikai Rendszer - Belügyminisztérium honlapján közzétett adatokkal zárom. A táblázatban az engedély nélküli vezetés

⁶² A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 18. § (4) és (5) bekezdése.

elkövetése miatt 2021. évben (2021. május 14. napját követően), 2022. évben és a tanulmány elkészítésekor rendelkezésre álló 2023. évi statisztikai adatok alapján a 2023. I-VII. hónapig kiszabott büntetéseket kívántam összefoglalni.

	jogerősen kiszabott elzárások száma jogerő ideje szerint			jogerősen kiszabott közérdekű munka száma jogerő ideje szerint		jogerősen kiszabott pénzbírságok száma jogerő ideje szerint		jogerősen kiszabott helyszíni bírságok száma jogerő ideje szerint	
	2021.	2022.	2023. I.-VII.	2022.	2023. I-VII.	2022.	2023. I-VII.	2022.	2023. I-VII.
Szabs. tv. 176. § (1) bekezdés	271	444	209	207	303	4618	10187	657	921
Szabs. tv. 176. § (2) bekezdés	2	1		1	5	363	722	47	70

V. Összegzés

Szakdolgozatom tárgyát a fiatalkorúak szabálysértési felelősségi rendszerének áttekintése képezte, mellyel célom a fiatalkorúakkal szemben folyamatban lévő szabálysértési ügyekben alkalmazandó speciális anyagi, illetve eljárásjogi rendelkezéseknek az ismertetése volt.

A fiatalkorú eljárás alá vont személyek az életkorukból adódóan már az első intézkedéstől kezdődően egészen a végrehajtási eljárás befejezéséig eltérő kezelést igényelnek, velük szemben másként kell eljárni, nagyobb hangsúlyt fektetve személyiségükre, sajátos személyi körülményeikre, hiszen maga a Szabs. tv. 134. § (1) bekezdése is akként rendelkezik, hogy „a fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék és a társadalom hasznos tagjává válják”.

Ahhoz, hogy eldönthessük, hogy az előbbi célnak milyen szankció felel meg, kellő alaposággal fel kell tárni a fiatalok személyi körülményeit, élethelyzetét, adottságait.

Álláspontom szerint, amennyiben a szabálysértés tárgyi súlya csekély, a fiatalok szabálysértési előélete pedig tiszta, a fiatalokkal szemben elegendő a figyelmeztetés intézkedés alkalmazása, az is elegendő visszatartó erővel bír, különösen, ha azt bírósági tárgyaláson alkalmazzák.

Ezt követően a fokozatosság elvére is figyelemmel a büntetések közül ajánlatosabb a pénzbírság kiszabása, feltéve, ha a fiatal rendelkezik önálló jövedelemmel. Ellenkező esetben az nem vele, hanem a törvényes képviselőjével szemben kiszabott büntetés lenne. Pénzbírság kiszabása esetén ugyanis a fiatalok elkövetőnek több választási lehetősége áll fenn. Egyrésztől amennyiben rendelkezik jövedelemmel, akkor azt egy összegben megfizetheti, vagy annak megfizetésére akár halasztást, akár részletfizetést is kérhet. Másrésztől, amennyiben betöltötte a 16. életévét, azt akár közérdekű munkával is megválthatja. Célszerű az alkalmazása abból a szempontból is, hogy a pénzbírság a szabálysértési elzárásra átváltoztatást követően is megfizethető, a közérdekű munka ledolgozására viszont annak szabálysértési elzárásra átváltoztatást követően már nincs lehetőség.

Abban az esetben viszont, amennyiben a bíróság mégis a közérdekű munka kiszabását tartja célszerűnek a 16. életévét betöltött fiatalok eljárás alá vont személyekkel szemben, aggályos a Szabs. tv. azon rendelkezése, mely a bíróság büntetés kiszabási lehetőségét korlátozza azáltal, hogy azt csak az eljárás alá vont személy hozzájárulása esetén engedi alkalmazni. Hozzájáruló nyilatkozat helyett inkább a Szabs. tv. 10. §-ában meghatározott szabálysértési elzárást kizáró okokról (melyek a közérdekű munka kiszabásának is kizáró okai) kellene nyilatkoztatni az eljárás alá vont személyt, illetve amennyiben ilyen ok fennállásáról tesz nyilatkozatot, akkor annak hitelt érdemlő igazolására kellene felhívni, ezáltal vizsgálva, hogy ezen büntetési nem törvényesen kiszabható-e vele szemben.

Fontos megemlíteni, hogy a bíróság keze a szankció megválasztásakor bizonyos mértékben kötve van. Egy büntetett előéletű fiatalokkal szemben, akivel szemben a fokozatosság elve alapján a figyelmeztetés intézkedés alkalmazása már nem elegendő, azonban a pénzbírság megfizetését nem vállalja, a közérdekű munka büntetés kiszabásához pedig nem járul hozzá, (ha egyáltalán a 16. életévét betöltötte,) az egyetlen alkalmazható büntetés a szabálysértési elzárás marad.

(Természetesen a meghallgatása során erről tájékoztatni kell, hogy nyilatkozatait ennek ismeretében tegye meg.)

Mindezekre figyelemmel a fiatalkorúakkal szemben alkalmazható szabadságelvonás ultima ratio jellegének elősegítése érdekében jelentős változást hozott a Szabs. tv. 2015. évi módosítása, mely 2016. január 1. napjától kezdődően lehetővé tette a cselekmény tárgyi súlyához és a fiatalkorú személyes körülményeihez igazodva a szabálysértési elzárás felfüggesztésének lehetőségét. Ez az új jogintézmény ugyanis jelentős mértékben bővítette a jogalkalmazó mozgásterét. A szabálysértési elzárás büntetés végrehajtásának felfüggesztése során még mindig elkerülhető a fiatalkorú számára, hogy a szabálysértési elzárás ténylegesen végrehajtásra kerüljön, mely körülmény kellő visszatartó erővel bírhat olyan fiatalkorúak esetén is, akiknek a bíróság/szabálysértési hatóság már állapította meg korábban a szabálysértési felelősségét.

Mindezekre tekintettel véleményem szerint a jogalkalmazónak immár lehetősége van arra, hogy kellő körültekintéssel kiválaszthassa a fiatalkorú személyi körülményeihez, az elkövetett cselekmény tárgyi súlyához leginkább igazodó szabálysértési szankciót.

Szakedolgozatom másik nagyobb részét a szabálysértési jog fiatalkorúakra vonatkozó speciális eljárásjogi rendelkezéseinek bemutatása képezte. Ennek keretében álláspontom szerint elmondható, hogy a Szabs. tv. tartalmazza az alapvető eljárásjogi jellegű garanciális szabályokat, kizárólag a fiatalkorúak szabálysértési őrizetbe vétele esetén tartanám azonban szükségesnek a soronkívüliség fokozott érvényesítését, a fiatalkorúak haladéktalan bíróság elé állítását.

Hivatkozott irodalom

- Cserép Attila - Fábíán Adrián - Rózsás Eszter: Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez
- Beliczáné dr. Gál Anikó: A fiatalkorúak szabálysértési felelőssége, különös tekintettel a velük szemben kiszabható szankciókra és az eljárásra, Lezárva: 2018. április 20., Jogi Fórum, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/gal_aniko__fiatalkoruak_szabalysertesi_felelossege\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/gal_aniko__fiatalkoruak_szabalysertesi_felelossege[jogi_forum].pdf)
- Kocsis Vivien: A szabálysértési szankciók elméleti és gyakorlati kérdései, különös tekintettel a pénzbírságra, Miskolc, 2016, <http://midra.uni-miskolc.hu/document/23171/17731.pdf>
- OBH 2018.OBH.XX.O.1/31. számú összefoglaló: A „Szabálysértési ügyszakban eljáró bírósági titkárok képzésére” a bíróságoktól érkezett kérdésekről, témajavaslatokról (2019. január 31. - február 1.)
- Dr. Kozák Beatrix: Fiatalkorúak szabálysértési felelőssége, a velük szemben alkalmazható szankciók, Dabas, 2017. március 18., Jogi Fórum, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kozak_beatrix__fiatalkoruak_szabalysertesi_felelossege\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kozak_beatrix__fiatalkoruak_szabalysertesi_felelossege[jogi_forum].pdf)
- dr. Nagy Ildikó: A végrehajtás szabályainak összehasonlítása az elzárás és a szabálysértési elzárás büntetések kiszabása esetén, Debrecen 2016. december, Jogi Fórum, https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/nagy_ildiko__a_vegrehajtas_szabalyainak_osszehasonlitasa_elzaras_szabalysertesi_elzaras_eseten%5bjogi_forum%5d.pdf
- Gyermekközpontú Igazságszolgáltatás: Gyermekjogi projekt, AJB Projektfüzetek 2013/1., <https://docplayer.hu/495119-Gyermekkozpontu-igazsagszolgalattas.html>
- Erdődy Gyula: A magyar szabálysértési jog alakulása és fejlődési lehetőségei jogállami környezetben, Pécs, 2017: <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/16948/erdody-gyula-tezis-hun-2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- A gyorsított szabálysértési eljárások gyakorlati problémái, különös tekintettel a fiatalkorúakkal szembeni eljárásokra a Debreceni Járásbíróságon, Debreceni Törvényszék honlapja, Szabálysértési anyagok 2017, https://debrecenitorvenyszek.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/a_gyorsított

_szabalysertesi_eljarasok_gyakorlati_problemai_kulonos_tekintettel_a_fiatalkoruakkal_sze
mbeni_eljarasokra_torvenyszeri_honlap.pdf

- dr. Péter-Szabó Tamás: A szabálysértési bíróság elé állítás szabályai és gyakorlati kérdései fiatalok ügyében, Nyíregyháza 2016. július 11., Jogi Fórum, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/peter-szabo_tamas__szabalysertesi_birosag_ele_allitas_fiatalkoruak\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/peter-szabo_tamas__szabalysertesi_birosag_ele_allitas_fiatalkoruak[jogi_forum].pdf)
- A szabálysértési helyszíni bírság kiszabásának korlátai fiatalok elkövető esetén, Petrás Roland, 2017. október 12., <https://arsboni.hu/szabalysertesi-helyszini-birsag-kiszabasanak-korlatai-fiatalkoru-elkoveto-eseten/>
- Szabóné dr. Sári Adrienn: Gondolatok a tulajdon elleni szabálysértések kapcsán lefolytatandó előkészítő eljárásról, Miskolc, 2019. október 20., Jogi Fórum, [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/sari_adrienn__tulajdon_elleni_szabalysertes_e_lokeszito_eljaras\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/sari_adrienn__tulajdon_elleni_szabalysertes_e_lokeszito_eljaras[jogi_forum].pdf)
- Kereszty Béla-Maráz Vilmosné-Nagy Ferenc-Vida Mihály: A MAGYAR BÜNTETŐJOG KÜLÖNÖS RÉSZÉ, Korona Kiadó Budapest, 2004. május 27.
- Dr. Kahler Ilona, Dr. Nagy Antal, Dr. Szurdi Béla: Az Országos Bírósági Hivatal Az ÁROP képzés keretében a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartásról szóló 2012. évi II. törvény oktatása című tananyaga, http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/e-learning/s_trvzabalysertesi/lecke4_lap5.html
- dr. Bejcziné dr. Gulyás Cecília: Az engedély nélküli vezetés szabálysértésének egyes elméleti és gyakorlati kérdései, Kézirat lezárva: Siófok, 2022. július 16., Jogi Fórum, https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2022/08/gulyas-cecilia_engedely-nelkuli-vezetes_cimlappal.pdf
- dr. Sári Adrienn: Gondolatok az engedély nélküli vezetés szabálysértés és a járművezetés tiltott átengedése bűncselekmény összevetése kapcsán, Miskolc, 2022. május 04., Jogi Fórum, https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2022/05/sari-adrienn_kozlekedesi-szabalysertesek-es-buncselekmények_cimlappal.pdf

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 63/2012. (IV.2.) Korm. rendelet az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénnyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról
- 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról
- az Európai Parlament és a Tanács 2016. május 11-i (EU) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló irányelve
- az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény
- 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról
- 2009. évi LXII. törvény a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról
- 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről

Felhasznált eseti döntések

- BH1987.267.
- BH2016.268.
- BH2000.289.

- BH2006. 138.
- BH2018.242.
- BH1995.73.
- EBH2012.B.32.
- BH1994. 646.

Felhasznált bírósági határozatok

- 3142/2013. (VII. 16.) AB határozat
- Kúria Pfv. 20.837/2021/5. számú ítélete
- Kúria Bfv.II.460/2018/5. számú ítélete
- Kúria Bfv. II. 442/2022/5. számú végzése